

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze in Prosvetne Matice

OFFICIAL ORGAN OF
J. S. F. AND ITS
EDUCATIONAL BUREAU

CHICAGO, ILL., October 18, 1950

Published Weekly at 2301 S. Lawndale Ave.

618

LETO—VOL. XLV.

OB JUBILEJU "PROLETARCA"

Petinštirideset let dela za nami
— veliko ga je še vedno pred nami

Socialistično gibanje med Slovenci in tudi med drugimi Jugoslavji v Ameriki so zasejali sodrugi, ki so se navzeli socialističnih idej že v starem kraju. Po preselitvi v to deželo je — v kolikor je bilo to v takratnih razmerah mogoče — vsakdo izmed njih deloval v svoji naselbini, kajti z drugimi niso imeli kontakta. Casopis, v katerega bi mogli dopisovati in se medsebojno spoznavati, niso imeli.

Najjačja socialistična skupina je bila v Chicagu. Za sodruge v drugih krajih pa so izvedeli pri Rdečem Praporu, kateremu je 1. 1900 pisal Ferdinand Petsche (Peče) iz Chicaga po naslove njegovih ameriških naročnikov. Uprava mu je poslala tri naslove: Simona Kavčiča, Ivana Solarja in J. Javha.

To je bilo malo število. Ampak Petsche je vedel, da je poleg teh treh v raznih naselbinah že precej delavcev s socialističnimi nazori. V Chicagu so sklenili, da je treba z organizatoričnim delom začeti takoj, pa so na sestanku 2. februarja 1901 ustanovili prvi slovenski socialistični klub.

Po nekaj mesečnih v istem letu je klub ustanovil družbo za izdajanje delavskega tednika "Zora." Prva številka je izšla 3. avgusta 1901. Izdal so 10 številk, nato je prenehala, ker mladi klub ni zmagal ovir. Po ukinjenju "Zore" je razpadel tudi klub.

Obnovljen je bil 18. julija 1903. V Chicagu je bil tedaj že precejšen krožek slovenskih socialistov. Oglasili so se tudi iz drugih naselbin. Za glasilo jim je bil Glas Svobode od početka 1903 do poletja 1905, ko je prišlo med njimi in Martinom Kondom, lastnikom Glasu Svobode, do preloma.

V jeseni 1905. so izdali sodrugi v Chicagi proglaš z naslovom "Jugoslovanskim delavcem v Ameriki v presodek," v katerem so opisali svoje notranje boje z Martinom Kondom, s katerim so doslej agitirali, dopisovali ter urejevali njegov list Glas Svobode. V letaku so sugerirali ustanovitev slovenskega socialističnega glasila, ki naj bo posest organizacije delavcev in ne kakega posameznika. V tem proglašu so bili s prispevkij zastopani Simon Kavčič, ki si je veliko prizadeval, da je prišlo med Kondom in socialisti do končne odločitve, Frank Petrich in Jože Zavertnik. Slednji je letak uredil, ni pa podpis v njemu. V imenu kluba št. 1 so razne apele in izjave v letaku podpisali Andrej Poravne, Joe More, Anton Prešeren in Jože Ječmenjak.

Letak je izšel na štirih straneh, po 3 kolone na vsaki strani, in je bil uvod v ustanovitev Proletarca.

Bil je tudi prvi tiskan cirkular slovenskih socialistov s polemico vsebinsko o načelnih in gospodarskih sprašanjih SNPJ, ki je šla tedaj v svoje druge leto. Glas Svobode jim je namreč zaprl svoje kolone, pa jim ni preostalo drugega, kakor pomagati si v boju z ustremeno agitacijo, med seboj pa so izmenjivali misli v pismih.

Predvsem je bila njihova želja, da se osamosvoje in si ustavne svoje glasilo, da ne bodo več odvisni od milosti drugih časopisov.

Sklenili so, da začno izdajati svoj list že koncem leta 1905, toda vsled ovir in finančnih neprilik je prva številka izšla šele januarja 1906.

Za tisk lista so se pogodili s tiskarno čeških socialistov, "Spravednost," ki je bila tedaj na 683 Loomis St., par blokov od Narodne dvorane, na stari "Centri," kjer je živel mnogo Slovencev. Ta seosečina je bila centrum svobodomiselnega in socialističnega gibanja med rojaki v Chicagu. Urad Proletarca je bil v tem kraju, istotno urad Glassa Svobode in SNPJ.

Delo pri Proletarcu so si razdelili. Jože Zavertnik, Frank Petrich in Wm. Brunschmidt (slednja dva sta bila tedaj v Minneapolisu) so bili izvoljeni v uredniški odbor, ker so bili v slovenščini najspodbnejši; vrhu tega je imel Zavertnik v uredniških poslih že potrebow prakso. Za predsednika odbora so si izbrali Andreja Poravneta, za tajnika in blagajnika pa Antonja Prešerena. Ta je prejemal naročino, jo vknjiževal, prodajal brošure, kolikor so jih imeli, zbiral prispevke v tiskovni fond in pisal razna uradna naznanila.

Za "ekspeditorja" ali razposiljalca "Proletarca" so v klubu št. 1 izvolili Ferdinandeta in Dominika Petriča. Petsche je pisal naslove in vodil vso brigo radi pošte, ki je tedaj ni bilo (Konec na 2. strani).

JUBILEJNE ŠTEVILKE "PROLETARCA"

V vsi petinštiridesetletni zgodovini Proletarca je izšlo osem jubilejnih številk, vstevi s to, ki jo imate v rokah. Prva takata posebna izdaja je izšla leta 1920. Bila je skromna. Imeli smo boje vsed razkolništva v delavskem političnem gibanju in pa vse sorte druge težave. Izšla je v obliku revije.

Druga posebna številka, posvečena 20-letnici Proletarca, je tudi izšla v obliku revije. To je bilo leta 1925. Obsegala je 72 strani. To je bila do tedaj največja takata revija med Slovenci v Ameriki.

Tretja jubilejna številka Proletarca je izšla leta 1930. Imela je obseg časopisnega formata, in izšla v štirih delih na 32 straneh. To je bil največji slovenski časopisni format, kar jih je še kdaj izšlo v Ameriki. List je poln informativnih in zgodovinskih člankov — ves napolnjen samo od naših sotrudnikov v slovenskem in angleškem jeziku. Bil je največji triumf v zgodovini slovenskega časnikarstva v Ameriki.

Jubilejna številka Proletarca pet let pozneje — leta 1935 — je spet izšla v obliku revije. Imela je 114 strani.

Jubilejna številka Proletarca (zvana "Majski glas") leta 1940 je imela 98 strani.

Največja izmed vseh naših jubilejnih številk je obsegala v obliku revije 118 strani.

Ta, ki jo imate v rokah, ima dvanaest strani. Pešamo! A vendar, še vedno močno živimo.

Vse jubilejne številke Proletarca je uredil sedanji urednik.

Upajmo, da jih bo še mnogo izšlo. Obup škoduje, upanje koristi.

PANORAMA

Celo vrsto zgodovinsko važnih dogodkov smo doživel v dobi, od kar izhaja ta list. Predočeval jih je čitateljem vedno pravilno, dasi ni bil nezmotljiv. Namreč v prerokovanjih se je sempa tam — zmotil.

Ko je bilo sklenjeno, da si slovenski socialisti ustanove svoj list — bilo je to v jeseni leta 1905, so izdali najprvo oklicni letak.

Takrat je bilo po svetu veliko vretje. V Rusiji je nastal upor delavstva proti carizu. Bil je zadušen. Japonska je istega leta bila zmagovalka nad carjevo bojno silo na dalnjem vzhodu in postala je svetovna velesila.

Med našim ljudstvom v Ameriki so letele vroče besede sem in tja med klerikalci in svobodomislici.

V Zed. državah borba za preprečenje organiziranja delavstva. Kozaki. Milica. Masno klanje. Zapori za poštene ljudi.

SNPJ, majhna in v notranje boje zapletena, je rasla čim so dobili v nii vodilna mesta ljudje okrog Proletarca, dasi ne vseh. Toda agitacijo so oni vršili. To je bilo pred 45 leti.

Nastala je ekonomska kriza, ki je trajala od leta 1907 marsikje do leta 1909.

Razvijati se je začela avtna industrija.

Gradili smo ceste — konjska vprega je začela izginjati — izpodrinili so jo tovorni avti.

V zadnjih petinštiridesetih letih je prenehalo izhajati v Ameriki okrog 40 slovenskih časopisov in revij.

Proletarec je najstarejši slovenski list v Ameriki, ki ni še nobenkrat menjal gospodarja, ne načel.

Leto 1914 — prva svetovna vojna. Bila je na našem gibanje silovit udarec. JSZ se ni izpod njega mogla nikoli več opomoči. List je zagazil v dolgove.

Razpad treh cesarstev — avstroogrškega, nemškega in ruskega.

Zaton dinastij.

Boljševiška revolucija — nov mejnik v razvoju sveta.

Ekonomska kriza po svetu. Gospodarski polom v Zed. državah. Brezposelnost. Franklin Delano Roosevelt.

Že pred njim postane fašizma v Italiji, nato v Nemčiji, v Španiji in v eni ali v drugi obliki še manjši.

Pade fašizma.

Jačanje moči Sovjetske zveze.

Zedinjene države postale najmogočnejša velesila kar jih je svet še kdaj poznal, z vojnimi oporišči na vseh kontinentih. Država blagostanja, zdano na militarizmu.

Zatonjevanje imperija Velike Britanije.

Pripravljanje v tretjo svetovno vojno.

In se so v tej dobi dogodile še druge velike stvari.

Mednarodno delavsko gibanje — politično in strokovno, je še vedno v razsulu.

Socialistična stranka, ki je bila nekoč jako močna, je sedaj skoro povsed po dželih le še spomin.

Naša demokracija se je opijanila z gonjo proti komunistom in vidi jih toliko, da se ji kar megli pred očmi.

Naš list se v teh viharjih in krizah prizadeva hrani ravnodušnost in pamet.

NAŠ JUBILEJ

Arma, Kansas — "Pa je le dočakal Proletarec 45-letnico", je v eni izmed zadnjih številki uvrnil urednik. Da, lahko so ponosni na to vsi podpiratelji in resnični priatelji tega lista. Koliko delavskih listov je bilo v tem času ustanovljenih, z veliko močnejšim zaledjem kot ga ima Proletarec, toda jih ni več. Največ jih je prenehalo zaradi finančnih potežkoč in danes so pozabljeni.

Kako skroma je bila prva številka lista po obliki, toda bogata po idejah! Delal sem tisti čas v koloradskih hribih, ko sem dobil prvo številko "na ogled".

Moj naslov so dobili najbrž pri Glasu Svobode. Naša "pečarska" četvorica je bila naročena na razne liste, pa smo z zanimanjem ogledovali in obračali nov list in študirali njegovo vsebino. Ni bilo v njemu tako "lahkega" stiva kot naprimer v Glasu Svobode, ki je rad podrezal fajmošča in njegovo kuharico, in bil tako urejen večkrat bolj "za kratek čas" kot za kaj drugega. Iz Proletarca pa je vejalo vse nekaj bolj resnega in globokega. "Imamo Glas Naroda, Glas Svobode in Coloradske Novice, pa naročimo še ta list, saj ni drag", nam je ukazal starosta naše pečarske skupine, ki je bil v starem kraju francijožev državonar. Pa naj bo! In smo zložili za naročnino. Ampak list se nam ni posebno priljubil. "Je preveč suh in nezanimiv" je rekel eden in drugi. Ko človek pride truden iz dela, pa naravno rajši seže po čimlažjem stivu. Počasi smo doumeli, da to ni list "za kratek čas" temveč šola, ki vzgaja takot smo bili mi, v zavedne delavce. In Proletarec je ostal na tem stilu vso do dolgo dobo. Dasi bi bilo ložje pri agitaciji za nove naročnike če bi list prinašal več "lahkega" in povestnega štiva, se vendar moramo zavedati, da dober učitelj in šola je resnega značaja. Proletarec se je vestno držal tega stališča in častno vršil svojo nalogo vse leta. Motril svetovne dogodke iz stališča zavednega, socialistično usmerjenega delavstva.

Proletarec je nam potreben dokler sedanja starejša generacija ne leže v grob. Sicer bo potreben še tudi pozneje, toda mlajša generacija, kolikor je razredno zavedne se bo rajši oklepala drugih delavskih ameriških listov, le žal da so tako redki. In še tisti, ki se pojavi na pozorišču, večinoma vihajo sem in tja, dokler jih ne odnesne prva neugodna sapa.

Včasih smo govorili, da se bo Proletarec počasi prevredil v angleški list in da ga bodo prevredili "tamladi". Da bodo oni skrbeli za njegovo bodočnost, da bo Proletarec izhajal tudi potem ko nas ne bo. Toda danes vidimo, da se svet obrača v drugi smer, in da bo ta list izhajal le tako dolgo, dokler ima za seboj požrtvovano zavedno grupo stare generacije.

V splošnem znajo naši napredni delavci ceniti ta list in ne odrečemo podpore kadar je kolikor zanj. Kajti večina izmed teh je bila nekoč naročena na Proletarca, pa so ga pustili iz enega ali drugega vzroka. Marsikster izmed teh bi ga lahko spet naročil ker lahko vidijo da Proletareca ni odnesla nobena vira.

— A. Shular.

Vse, kar služi delavcu, služi narodu; vse, kar škoduje delavcu, je izdajstvo. Črte med tem dvojnim. Ce vam kdo reče, da ljubi Ameriko, delavec se pa boji, je bedak. Amerike brez delavca ni! In če izkoristiš delavca — izkoristiš Ameriko!

— Abraham Lincoln.

Kdor pomaga drugemu na ravnem tretjega, ni govora o dobrotnosti. — Mader.

Predno človek pomislí na velikodušnost, na ljubezen, na nebesičnost, na pravičnost, se mora predvsem naučiti, da obvlada samega sebe, mora biti dovolj močan, da kroti svoje lastne sile.

— Lev Tolstoj.

OB POMEMBNEM JUBILEJU

ETBIN KRISTAN

PROLETAREC je od svojega začetka imel namen, služiti razlagaju socializmu in širiti njegovo idejo, ker so se ustanovitelji lista zavedali, da je socializem najvišja stopnja v razvoju človeške družbe v dobi, katero more naše umovanje doseči. Če je še kaj popolnejšega mogoče, bo le doslej nedogledna bodočnost lahko pokazala.

Svoji nalogi je "Proletarec" petinštirideset let zvesto služil, dasi ni bila lahka ob njegovem rojstvu in ni lahka sedaj, v bližnjem bodočnosti se pa tudi težave ne bodo omilile, kajti čim bolj se v deželi razvija in utruje kapitalizem, tem bolj postaja časopisje njegov monopol. V teoriji je seveda tisk v Zedinjenih državah popolnoma svoboden, toda že Goethe je dejal, da je vsa teorija siva, drevež življenja pa je zeleno. To velja tudi za vsakovrstne "svobode", ki jih najdemo na potrebitnjem papirju in slišimo iz ust kandidatov, kadar so volitve predurmi, kadar jih iščemo v življenski resničnosti, jih pa niti z elektronskim drobnogledom ne moremo najti.

Tako je tudi s tiskovno svobodo. Seveda sme vsakdo, če ni v zaporu, izdajati list, dnevnik, tednik, revijo, "magazin", ali kar že je. Sme. Ali pa tudi more? Očitno je, da ima kapital na tem polju privilegij, kajti noben

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;

za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka popoldne za priobčitev v številki naslednjega teden.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz

Business Manager: Anton Udovich

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2-2864

Z UPRAVNICKOVE MIZE

Anton Udovich

Pred vami je jubilejna številka Proletarca: list, ki je pred petinštiridesetimi leti začel oznanje vero v delovne ljudi; ko je začel buditi naše priseljence k delavski zavesti in zagovarjal njih pravice. Drzna je bila ta poteza od onih, ki so se zavzeli zanj. Toliko drznejša, ker v ta novi svet so prihajali kruha iskat, kdo bi se toraj upal še misliti na kake pravice. Mnogim se je to zdelo nesmiselno in nemogoče.

Toda oni, ki niso prinesli v to deželo samo žuljeve roke pač pa tudi principe, so bili trdno uverjeni, da je zelo potrebno razširjati nauk proletariata med našimi naseljenci. In tako so šli na delo ter neodmorno agitirali, dobili so sotrudnike in podpornike in tako nenehno vršili do skozi dolgo dobo 45 let.

Kdo more v momentu oceniti ves ta trud? Kdo more oceniti vrednost teh naukov za našega priseljence, ki je prišel v to novo domovino kruha in sreče iskat? Marsikomu ni šlo v glavo, da bi delavec smel biti kaj drugačega kot le pokončno ubogljivo delati. Saj zameriti jim ni bilo, ker večina je prisla iz kmetskih okrajev, hilapi in dekle, navajeni le pokorščine, ako so hoteli jesti svoj vsakdanji kruh. Kje bi bilo danes delavstvo, ako se ne bi ustvarilo napredno časopisje, kar je obnovil naročnino in prispeval za čestitko \$2.

Girard, Ohio — Louis Muster je poslal za naročnino in hvala mu za pismo.

Lisbon, Ohio — Jacob Berger je obnovil naročnino in prispeval za čestitko, skupaj \$. JOHN LOVSHA je tudi ponovil naročnino.

Maynard, Ohio — Jennie Boncina je obnovila naročnino na list.

Conemaugh, Pa. — John Brezovec je poslal za čestitko \$2.

Herminie, Pa. — Anton Zornik je poslal naročnino, ki sta jih obnovila Joseph Kaus iz Cuddy, Pa., in Anton Macek iz Pittsburgha, Pa.

Johnstown, Pa. — Frank Cvetanu so obnovili naročnino Anton Gabrenja, iz Conemaugh, Pa., Ignac Groznik, iz Johnstowna, Frank Meden, iz Lloydsburga, Pa., in Anton Pershin, tudi iz Johnstowna.

Helper, Utah — Anna Sugar je obnovila list in za čestitko poslala \$1.

Windsor Heights, W. Va. — John Vidmar je obnovil naročnino.

Renton, Wash. — Fred Medvešek je poslal naročnino za Johna Shumrova in prispeval listu v podporo \$1.

Milwaukee, Wis. — Louis Barborich je poslal naročnino, ki so mu jih obnovili Anton Jeraj, Joseph Kacjan, Chas. Kramer in Frank Perko. In listu v podporo, ki sta prispevala Frank Krzetic \$1 in Joseph Kocjan \$1. Poleg je bil pa tudi znesek za zadnji kolendar, ki ga je prodal za 1950.

Se iz Milwaukee — John Beranich je obnovil naročnino na list in prispeval listu v podporo, skupaj \$5.

Arma, Kans. — Anton Shular je poslal naročnino za Franka Bosticha iz Arme in Johna Tersinarja iz Farlingtona, Kans. Tersinar prispeva tudi listu v podporo 50c.

Detroit, Mich. — Louis Urban je obnovil naročnino in poslal za pozdravni oglas \$5. Pozneje je poslal še za novo naročnico Frances Reven, iz Mantona, Mich.

Bridgeport, Ohio — John Vierec je poslal za članske znamke J.S.Z. \$5.80.

Red Lodge, Mont. — Kayton Erznoznik je poslal naročnino za Franka Podlinšeka, ki je tudi prispeval za čestitko \$2. Sam Erznoznik pa listu v podporo 75c.

Cleveland, Ohio — Anton Jankovich je poslal naročnino katere so mu obnovili Anton Ogren, Lovrenc Bajc, iz Fairport

Davke spet zvišujejo in cene navajajo. Čutijo to le tisti, ki delajo za vsakdanji kruh. Imoviti sloj pa lahko živi prav tak v razkošju in udobju, kakor prej, ne da bi dela! Le čemu delavstvo take krivice prenaša ne da bi kaj storilo proti njim, to mi nikakor ne gre v glavo!

Več slave zaslubi tisti, ki otre komu solzo, kakor oni, ki prelije potoke krvi. — Byron.

SPOMIN NA VOJNO

OB JUBILEJU "PROLETARCA"

Petinštirideset let dela za nami
— veliko ga je še vedno pred nami

(Konec s 1. strani)

mal. Vrh tega je polemiziral z Glasom Svobode v Proletarcu, na sejah in na agitaciji po Chicagu. D. Petrič je pomagal pri zavijanju in odnašal vreče "Proletarca" na pošto. Jože Zenko je dobil v gospodarskem odboru Proletarca mandat nabiralca oglasov, John Bartol je bil zapisnik in Ivan Petrich ter John Bartol nadzornika, to je pregledovalca računov.

Prva številka je imela 8 strani v formatu štirih kolon, Ako bi spremenili sedanjega "Proletarca" v enako opliko, bi imel 12 strani na teden ali 48 na mesec, torej 40 strani na mesec več, kar jih je imel ob svoji ustanovitvi in nato skozi nadaljnji dve leti (do 1907). Ako bi k tej primerjav dodali še povečane izdaje "Proletarca", bi bila razlika v številu strani še toliko večja. Kljub skromnemu obsegu svojega mesečnika so sodruži smatrali ustanovitev Proletarca za uspeh, in en cilj, ki so ga imeli vsa prejšnja leta pred očmi, je bil s tem dosežen. Dobili so svoje glasilo, sredstvo za agitacijo in za boj z nasprtniki.

V prvi številki na 1. strani so izdali slednji proglaš:

VSEM SODRUGOM IN NAROCNIKOM NA ZNANJE

Z današnjo izdajo "Proletarca" so slovenski zavedni delaveci v Ameriki stopili v javnost, ustanovili so list, ki je v resnic lastnina vseh zavednih slovenskih delavcev, ki so organizirani v ameriških socialističnih klubih.

Do danes slovenski delavci v Ameriki niso imeli lista, v katerem bi lahko povedali odprtvo svoje misli, ker je vsak lastnik slov. ameriških časnikov privilj priobčiti kar je neslo njegove mu "kšefstvo". Sele z ustanovitvijo "Proletarca" se je naredilo koncem tem časostnim razmeram, ki so ustvarile med ameriškimi Slovenci dvomljive eksistence, ki so slovenske ameriške delavce vajali na kriva pota, mesto da bi jih poučili, da je kapitalizem edini smrtni sovražnik delavcev.

V "Proletarcu" bode lahko vsakdo povedal svoje misli, ne da bi se mu bilo treba batiti, da se bode dopis zavrgeli, ker morda ne ugaaju uredniku ali komu družemu. "Proletarec" bode prinašal ameriške novice, satirične novice, socialno gospodarske in politične članke, zgodovinske spise, povesti, črtice itd. Izhajal bodo sedaj le enkrat v mesecu na osmih ali več straneh. Cena za celo leto mu je 50c. Naročnina naj se pošilja sodružu Antonu Prešernu, 678 W. 17th St., Chicago, Ill., vsi rokopisi pa uredništvu "Proletarca", 683 Loomis St., Chicago, Ill.

Andrej Poravne, predsednik. Anton Prešeren, tajnik.

V februarjski številki 1. 1906 pa je Frank Petrich pod psevdonimom Drskar novi list slednje predstavil:

"PROLETAREC"—PROLETARSTVU!

Izšel je. — Brez programa? — Ne, na čelu je prinesel program v eni sami besedi: "Proletarec". — Izšel je iz srede proleta: zahtevalo so ga naše delavške potrebe v boju zoper kapitalistični sistem. To je glavni princip lista; toda izšel je v prvih vrstah na rovna nekaterikom, ki hočejo voditi slovensko javnost za nos. ... Sami so pripomogli k temu, da se je vrezala palica, ki bo padača po njih hrbitiščih. Veseli nas, da je prislo tako daleč, da smo spoznali volkove v oči kaži, in ko bi tega ne spoznali sedaj, spoznali bi poznene; in kdo ve, ako ne bi bilo prepreno.

Cikasiki sodruži so videli potrebo, njim so bile raznrete okoli "Gl. S." in SNPJ do prične znanje. Videli so, da se narodu godi krvica; izprevideli so, da je najskrajni čas, da se tem pogubonostnim razmeram za slovenski narod v Ameriki naredi konec in šli so, ratujoč na ZAVEDNO DELAVSTVO, ki se ga ne manjka po širni Ameriki — ter ustanovili svoj list. Ti sodruži so bili takoreč na straži in z ustanovo "Proletarca" so dali znanje, da je nevarnost tukaj. Ker pa samo znamenje še ne izpremeni položaj, prepreči preteče nevarnosti, je dolžnost vseh zavetnih delavcev, da se na znamenje odzovejo z vso svojo močjo — v duševnem in gmotnem oziru. Vemo sicer da vsem delavcem list ne bo po volji; toda sodruži se na to ne morejo ozirati.

Vsem ustrežno gotovo ni bila želja in namen ustanove "Proletarca", posebno sedaj ne, ko je treba stvar ščistiti. Provokacija pa ne izhaja od strani socialistov, temveč od strani nasprotnikov. "Proletarec" rojstvo ima svojega očeta v nasprotnikov socialističnih idej, to se pravi, list se je ustanovil zato, ker so sovražniki sejali same sovražne do svobodomiselnih nastopov in idej — ne pa, kakor hočejo nekaterikom, ki jih Konda najame, dopovedati, da "Proletarec" izšel je nevožljivosti in sovražna.

"Proletarec" se je rodil vsled vrokov kakor nastane vse poleg teh; on je torej posledico vrokov.

Brezdromno so v SNPJ delavci, ki se s postopanjem v jednotni strinjajo, a pomagati si tudi ne morejo; kajti če se pritožijo z dopisom v Glas Svobode, nalete na strogega cenzorja, ki jim dopsije take vsebine meče neusmiljen v koš. Kaj jim bo drugega storiti kot obrniti se na Proletarca?

Nekaj elementarnega je, da se bo skušalo pobijati sad njih greha — od strani provokantov — začetnikov vsega tega, to je, od strani Gl. S., in da se bo udom jednote prepovedalo stati v zvezi s Proletarcem, toda to se bo doseglo le tam, na katere mi tak ne računamo. Drugi bodo storili po svoje. Proletarec je bil ustanoven na kontu ZAVEDNIH in ima ob enem tudi še več zavednevez — na tem stališču Proletarec bazira.

"Proletarec" gotovo nima namena pospešiti število slovenskih listov v Ameriki, pospešiti literarno gnojische, ampak on hoče biti samostojen s samostojnimi posamezniki, ki imajo smisel za svoboden razvoj, svobodno besedo in drugo, ki vodi k spoznaju vsega DOBREGA, LEPEGA in RESNIČNEGA!

"Proletarec" — zavednemu proletarstrvu! — DRSKAR.

Led je bil prebit. Novi list je trudoma, vendar uspešno premagal težko in rastel je v številu naročnikov. V naselbinah so začeli ustanavljati socialistične klube in obenem so vsi ti napredni delavci onih dni delali za mlado SNPJ, ki je bilo tedaj že v ljutem notranjem spopadu med dvema strujama: liberalna z meščansko ideologijo na eni strani, in socialistična na drugi.

Ali tudi v slovenskem socialističnem klubu v Chicagu ni bilo enotnosti. Razni duhovi v klubu in v Proletarčevem upravnem odboru so se kresali med seboj, dokler ni prevladala ena struja in se potem posvetila zunanjim bojem. Nekateri pionirji so se vsled teh nesoglasij in notranjih bojev razočarani umaknili. Prišli so drugi, in nadaljevali njihovo delo.

K jubileju Proletarca njegovim zvestim prijateljem, ki so mu stali ob strani neglede kolikšne so bile ovire in težave.

Ker je nam tak list še vedno nujno potreben, upam, da bo še dolgo izhajal.

To željo imajo vsi naši ljudje tokaj in onstran morja, ki verujejo v program, kakršnega oznanja in se bori zanj Proletarca.

Ursula Zattich,
Springfield, Ill.

Družabni klub Slov. centra vabi na zabavo

Chicago, Ill. — Družabni klub Slovenskega (delavskega) centra (Slovene Center Social Club) priredi veliko-plesno veselico v soboto 21. oktobra v Lawndale Masonic templu, 2300 So. Millard Ave. To je samo nekaj kakov na slovenskem delavskem centru. Lawndale Masonic Temple ima prostorne dvorane, opremljene za vse slučaje. Zabava družabnega kluba bo v spodnji dvorani. Je zelo velika in ima vse potrebné stranske sobe, kjer lahko v miru sedite, se pomenite prijatelji, ali pa greste v plesno dvorano, kjer je sedežev tudi v izobilu ter glede vesele pare, kako se vrte. Ko se tega naveličate, pa greste lahko tudi vi med plesalce.

Vstopnice v predprodaji lahko dobite v prostorih družabnega kluba v Slovenskem delavskem centru.

Igral bo Pete Snyder in njegov slovenski orkester.

Postreža bo kajpada prvo-vrstna, ne samo muzika! Vabilo v sobot v soboto 21. oktobra v našo družbo, da se boste veselo zabavili z nami vred. — P. O.

Glas s pacifičnega obrežja

San Francisco, Calif. — Naši ljudje v tem mestu imajo samo enkrat v letu priložnost udeležiti se take proslave kakor bo 28. obletnica, združenja s plesno zabavo ter vinski trgatvijo, ki jo priedri Izobraževalni ter Dramski klub Slovenia v nedeljo 29. oktobra v Slovenski dvorani, 2101 Mariposa ter Vermont Sts.

Pripravljalni odbor se je lotil priprav za uspeh te priredbe toliko, da ako bo šlo vse po sreči, bo to eden največjih triumfov jugoslovenske naselbine v San Franciscu. Vse se je storilo, da ljudstvo dobi zabavno popoldne in vesel vecer.

Klub Slovenia je edina izobraževalna in dramski ustanova in deluje, da tako ostane tudi v boči in s tem vodilna skupina za napredek našega naroda v San Franciscu in okolici.

Naša dolžnost je podpirati take ustanove, ker so v korist in v čast naroda.

Vsi "politični" opazujejo ta dogodek, zato je potreben, da smo budni poleg na izobraževalnem ter dramskem polju tudi na političnem polju in se i politično organiziramo.

Kakor v vsakih prejšnjih volit

OB POMEMBNEM JUBILEJU

ETBIN KRISTAN

(Konec s 1. strani)

jo dolžnost, pa so bili zapuščeni od dvora, od vladne, od vojnih profitarjev, tako da so ostali brez zadostnega orožja, brez sposobnih voditeljev, često brez hrane in razočaranji na celi črti so slišali klic in se upri. Tiste razmere so dovedle do take rešitve, morda edino mogoče. Kaj se je naprej godilo, spada pa na drugo stran in analiza tega bi segala predaleč.

Toda kje drugod so razmere enake, da bi zahtevali enako rešitev? V vsaki deželi je položaj drugačen, edino izkorisčanje dela je v vseh kapitalističnih deželah, ampak celo način izkorisčanja ni povsed enak. Torej ne more biti nobene formule, ki bi kakor kernevena dogma veljala za vse slučaje.

V normalnih razmerah so v ustavnih državah naloge jasne. Tu je vsa politična moč usredotočena v tako zvanih ljudskih zastopstvih, v parlamentih. Delavstvo mora torej gledati, da dobije tam odločilno moč, to se pravi, večino, dovolj močno, da uveljavlja svojo voljo. Za to je treba političnega razumevanja, ki se doseže le s politično izobrazbo, in politične organizacije.

Socializem se more uveljavit in vzdržati le tam, kjer ga hoče velika večina prebivalstva. S silo vlada nekaj časa tudi manjšina lahko. Zgodovina je polna takih primerov in še danes imamo dovolj živih zgledov. Toda takva vlada ne more biti socialistična, tudi če bi si nadela to ime in napelos velja tista, "svaka sila do vremena", kakor sta spoznala diktatorja nacijev in italijanskih fašistov razen mnogih drugih. Socialistično urejena država se more naslanjati le na veliko večino, katero tvori delavno ljudstvo povsod.

Proletarčeva naloga bo torej slej ko prej izobraževanje slovenskega delavstva v tej veliki deželi in s posredovanjem tega dela ameriškega proletariata po možnosti vplivati na druge delavske kroge, da se zbuditi njihovo zanimanje za idejo, katere uresničenje pomeni osvoboditev za vse. Naloga je velika in svetel je njen cilj, zatorej je vredna vsega truda in vse podpore na trnjivi poti, ki je še pred nami.

Proletarec je vaš list, vaše učno sredstvo, vaše orožje, torej skrbite, da bo kos svoji nalogi.

Na mnogaja ljeta!

Glasilo unije delavcev v pivovarnah s stiskah

Konvencija unije pivovarniških delavcev, ki se je vrnila meseca oktobra v Bostonu, je "so-glasno" sklenila, da njeni glasilo, "The Brewery Worker", začne izhajati vsak drugi teden namesto vsak teden. In pa da se bo prihranjeni denar porabilo za izobraževalne stvari med članstvom unije.

To je le prevara, kajti kdo pa naj vrši izobraževalno delo bolje kakor GLASILU unije, če je načelno pošteno urejevan?

Nekoc je bila unija pivovarniških delavcev socialistična v idejah in našemu delavskemu gibanju je pomagala. Pred nekaj leti pa je iz uredništva izstrebla vse socialistično misleče urednike, oziroma glavnega urednika in jih nadomestila s "sodobno mislenjstvo".

Tako je pokončan za delavsko stvar še en list, ki je bil nekoč tako socialistično urejevan — seveda prilagojen koristim svoje unije, kakor je pokojni Jože Zavertnik urejeval "Glasilo" SNPJ.

Dogodilo se je, da so vodstva — "mlada" vodstva ameriških unij izrinila iz uredništva svojih glasil vso socialistično idejnost in sedaj se dušajo samo še za višje mezde. Da pa jim ne bi kdo pri tem očital pomankanje patriotizma — češ, da nas rinejo v inflacijo, pridno tekmujejo v "protirdečarski" gonji

NEKAJ O NAŠEM JUBILEJU

(Konec s 1. strani)

"Meseca januarja leta 1906 je izšla prva številka Proletarca. V uvodniku prve številke čitamo med drugim: "... Do danes slovenski delavec v Ameriki niso imeli svojega lista, v katerem bi lahko odprto povedali svoje misli, ker je vsak lastnik ameriških slovenskih časopisov privolil priobčiti le to, kar je neslo njegovemu 'kjeftu'. Sele z ustanovitvijo Proletarca se je naredilo konec tem žalostnim razmeram, razmeram, ki so ustvarile med ameriškimi Slovenci dvomljive eksistence, ki so zavajale naše delave na kriva pota, mesto da bi poučili čitatelje, da je kapitalizem edini smrtni sovražnik delavskih slojev..."

Urednik Zaitz nadaljuje: "Socialistično gibanje je bilo takrat med maso jugoslovanskega delavstva v Ameriki še skoro neznano. Da, ljudske mase so ga pozname edino iz razlag župnikov s priznici in zato so ga sovražile. V socialistih so videle neke vrage, ki hodijo okoli v človeških podobah in zavajajo dobre ljudi. Naroč so 'vodili' salunari, večinoma sami 'dobi kristjani', ki so si na dvomljive načine pridobili premoženje. Prevaranstvo je cvetelo na vseh koncih in krajinah. Kralj 'šifkartačev' je bil glavni predstavnik našega naroda."

Pozneje v istem spisu nadaljuje: "Proletarci je bil ustavljen v interesu ameriškega jugoslovanskega delavstva, ne v interesu posameznih oseb. In v tem je razlika, ogromna razlika. Radi te razlike se je gibala vsa naša napredna zdogovina našega življa v tej deželi ob Proletarcu. Kdor bo pisal zdogovino našega delavskega gibanja, bo moral pisati tudi zdogovino Proletarca."

To, kar je bilo napisane pred sedemindvajsetimi leti velja še danes.

Moje znanje o Proletarcu sega že precej daleč nazaj. Prvi sem slišal o njemu leta 1911, ko sem bil slučajno v stari domovini. Pokazal ga mi je ameriški rojak, ki se je zadržal nekaj tednov v moji rodni vasi. List se mi je dopadel. Njegov naročnik sem postal leta 1913, mesec po prihodu v to deželo. In z malim prestankom sem postal njegov naročnik vseskozi. Mogoče, da bi bil lahko storil malo več za naš list — toda kolikor mi je bilo mogoče sem napravil, četudi jih je dosti med nami, ki so storili veliko, veliko več.

Ker že govorim o jubileju našega lista, bi omenil še en drug jubilej, kateri je s tem v zelo ozkem stiku — in to je jubilej tridesetletnega urejevanja Proletarca po našem uredniku Franku Zaitzu.

Franka sem prvič srečal leta 1916, ko sem se nahajjal kot delegat detroitskega kluba št. 114

z drugimi organizacijami njihove sorte. "Rdečkar" pa jsem je danes vsakodnevno, ki deluje za socialne pravice in za ščitenje naših dragocenih civilnih svobod-ščin.

Tako nekako se je dogajalo v Nemčiji. In potem je Adolf zapretil vodjem vseh tistih strank, ki so mu bile v napotje, da se bodo njihove glave nekega dne kotali po pesku. Dogodilo se je tako.

Ali svet res ni več sposoben, da bi se še česa naučil iz zdognovine kot pa vprizarjati vojne?

In ameriške unije — ali res misijo — da bodo s hlinjenjem hinačevne mogle kaj trajno dobrega storiti za svoje članstvo?

Ali pa, da bodo ekonomskim rojalistom ugaiale s tem, ker duše v svojih glasilih liberalizem (socialistično idejnost so že davno ugonobile?) Ali pa, ker so takozvane "komuniste" iztrebile? Kdo pa ve — morda so bili le agenti provokatorji? O — seveda se ve!

Congratulations for your Forty-Fifth Anniversary

ŠLOVENE NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Provides insurance in case of

ILLNESS — DISABILITY or DEATH

For detailed information you may ask our local lodge Secretary

or write to:

HOME OFFICE

2657 S. Lawndale Ave.

Chicago 23, Illinois

UREDNIKI IN UPRAVNICKI PROLETARCA OD USTANOVITVE LISTA PO DOSEDAJ

Proletarci je imel v svojih 45 letih že precej urednikov, še mnogo več pa upravnikov. Vzrok, da so puščali pri njemu službo drug za drugim, je bil glavni ta, da plače ni bilo, in kadar je bilo, ni bila zadostna za preživljjanje, posebno ako je imel družino. Tako je marsikdo prišel k temu listu in čim je uvedel, da bo moral on skrbeti za njegove (listove) dohodke, aka bo hotel plačo, je rajše kmalu odšel.

Seznam ljudi, ki so delali kdaj pri Proletarcu, je sleden:

Uredniki

JOHN MEDEN je bil prvi stalno uposlen upravnik, ki je nastopil službo decembra 1907. Naslednje leto je list zagrizil v dolg in treba je bilo odpraviti plače. Pomagal je v upravnikih poslih naprej do odhoda v Cleveland, kjer je podlegel tuberkulazi.

JOHN GRILEC je prevzel upravništvo v poletju 1908 in ga vršil do poletja 1909.

JOZE ZAVERTNIK je nekaj časa pred Grilcem vodil tudi upravništvo, pa je resigniral z opravijo, da mu sotrudništvo v uredništvu vzame ves čas, ki ga ima na razpolago.

JOZE ZAVERTNIK ML. je prevzel upravništvo prv in drugo leto do decembra (l. 1907). Glavni sotrudnik je bil Frank Petrich. Zavertnik je bil nekaj časa upravnik.

FRANK PETRICH je vodil postanka "Proletarca" do jeseni 1923 njegov aktiven sotrudnik. Ni je skoro številke v tem času, da ne bi bil zastopan v nji s članki in razpravami ter naznani. Večkrat je delal v uredništvu in bil začasen urednik, dokler se ni dobitio zopet stalno moč.

FRANK PODBOY je bil upravnik 1. Sept. 1912-13. Nastopil je v tem mestu do vrednosti 1. sept. 1912. FRANK SAVS je bil upravnik od 1. Sept. 1914 do 10. jan. 1919.

FRANK ZAITZ je nastopil upravniško službo 2. feb. 1919. Bil je upravnik do marca 1921.

FRANK MOLEK je bil prvi stalno námeščen urednik "Proletarca". Dobil je to mesto decembra 1907, ko je ta list postal iz mesečnika tednik. Radi finančnih zagat je že čez nekaj mesecov naslednje leto moral upravni odbor ukiniti plačo uredniku, upravniško delo pa so si razdelili Jože Zavertnik, Ivan Molek in Frank Petrich. Ta sistem razodelbe dela je ostal do l. 1912. — Ivan Molek je prispeval članke in črtice ter satire v Proletarca redno vsak teden tudi od odhoda Leo Zakrajšča do prihoda Etibina Kristana. Če je bil urednik na agitaciji, je on urejeval prispevke in skrbel, da je bilo delo izvršeno. Prispeval je članke redno tudi po prihodu Kristana do ustanovitve Prosvete 1. 1916. Pozneje je bil zastopan v vsaki prvični številki "Proletarca".

LEO ZAKRAJSEK je sprejel uredništvo v poletju 1912 in imel to službo do 15. marca 1913. Opravljal je tudi upravniške posle.

FRANCE SKOF je imel v oskrbi uredništvo nekaj tednov leta 1913, potem je odšel nazaj v staro kraj.

FRANK SAVS je prevzel uredništvo 15. marca 1913. Ker je šel to in naslednje leto na agitacijo, sta ga nadomeščala sotrudniki Ivan Molek in Frank Petrich.

ETBIN KRISTAN je bil urednik "Proletarca" od septembra 1914 do julija 1920.

FRANK ZAITZ je prevzel uredništvo julija 1920, od februarja 1921 do odhoda Kristana pa je bil pomožni urednik in Frank Petrich sotrudnik. Zaitz je tudi sedanj urednik, torej že 30 let.

Upravniki
ANTON PRESEREN je vodil upravnike posle prvo leto. Ekspedirala sta list Ferdinand Peč in Thom Petrich. Pomagali

CESTITKA
PROLETARCU
od

PRIJATELJA

Ivan Babnik
Cleveland, Ohio

Greetings
HELEN & ED ARKO
Cicero, Ill.

CLARENCE ZAITZ je prišel na listu za upravnika v jeseni 1946. To službo je pustil, ker je dejal, da v nji ni bodočnosti zanj in v svojih mladih letih ima še priliko, da si kje na bolje pomaga.

ANTON UDOVICH je prevzel upravništvo spomladi 1949, počnjo, da bo to zanj le postransko delo, ker svoje redne službe v tovarni ne bo pustil. Toda je vztrajal in za uspeh te jubilejne številke je on veliko storil.

Poleg tu navedenih so pomagali v enem ali drugem našem uredništvu številni drugi sodruži in sodružice, bodisi pri pisarniških delih, razpoložiljanju koledarja, Majskem Glasu in knjig Prosvetne matice. Nekateri so bili amenjeni v prejšnjih jubilejnih številkah Profetarca in v Majskem Glasu.

Ameriška in evropska označba mer

Pri čevljih je razlika v označbi 32 1/2 do 33 točk, ki jih je treba odsteti od evropske mere, bodisi pri moških ali pri ženskih čevljih.

Na primer: če vam pišejo, da želite čevlje št. 39, to je ameriška mera 6 1/2, št. 40 je 7, št. 41 je 8, št. 42 je 9, št. 43 je 10, št. 44 je 11.

Zenski čevlji so navadno manjši nego gornje mere. Tako bi na primer: št. 38 bila št. 6, 37 št. 5, 36 št. 4.

Zenske oblike: št. 40 je ameriško 32, 42 je 34, 44 je 36, 46 je 38, 48 je 40 itd., vedno za 8 točk manjje od evropske mere.

Enako je pri deklifikaciji drugačna evropska mera. Št. 38 je ameriško 12, 40 je 14, 42 je 16, 44 je 18, in 46 je 20.

Pri moških oblikah pa se začenja v Evropi v št. 42, kar je v Ameriki 33, 44 je 34, 46 je 36, 48 je 38, 50 je 39, 52 je 41, 54 je 43 in 56 je 44. (Se vrti mod 10 in 1 točk razlike).

Moške srajce: št. 35 je ameriško 13 1/2, 36 je 14, 37 je 14 1/2, 38 je 15, 39 je 15 1/2, 40 je 15 3/4, 41 je 16, 42 je 16 1/2 in 43 je 17.

Kako spoznamo sami sebe? Nikoli s tem, da se sami ogledujemo, pač pa s tem, da delamo. Poskuši storiti svojo dolžnost in takoj boš vedel, kaj si vreden.

A kaj je tvoja dolžnost? To, kar zahteva današnji dan od tebe.

VELIKA NAPAKA

Napaka delavca je, da ga je treba v organizacijo siliti

Socialistično gibanje hoče zgraditi raj na zemlji. A tudi pravico verovati v nebesa po smrti nikomur ne odreka.

Pevski zbor

ZARJA

Cleveland, Ohio

čestita Proletarci in mu želi napredovan

FORMOZA—ČEMU SMO SE ZASIDRALI V NJO?

Tržaški "Ljudski tednik" ima o tem sledeči članek:

Ameriška politika je dobila letos precejšen pretres zaradi "formoške krize". Skupina republikanskih senatorjev je zahtevala takojšnjo pomoč Čangkajšku, ki je ušel na ta otok. Zahtevali so revizijo Maršallove politike do Kitajske, ki se, kot znano, ni hotela preveč jasno zavzemati za Čangkajško in si je do kitajske državljanske vojne nadela kinko tako imenovanega "nevmešavanja". Zaradi velikega krika je bil spomladi sam Acheson v nevarnosti.

Truman je napravil s pomočjo Achesona in Jessupa, ki se je tiste dni mudil v Tokiu, konec pretekanju in napadom na sebe in svojega tajnika za zunanje zadeve. 5. januarja je izjavil, da ne bo poslat čet na Formozo in da se ne bo vmešaval v kitajske stvari.

Po tej razjasnitvi v Washingtonu je London takoj priznal Maoacetungovo vlado v zaščito svojih interesov na Kitajskem.

Vendar pa je bila že takrat vidna razlika med angleško in ameriško politiko do Kitajske, v glavnem pri vprašanju prednosti in tempa. Poznejši nesporazumi v Varnostnem svetu so pokazali, da je šlo Američanom in njihovemu bloku v glavnem za to, da niso hoteli predstavnikov LR Kitajske v Varnostnem svetu, dokler svojih omajanih položajev na Dalnjem vzhodu ne utrdi. Vendar pa je sam razvoj ameriške politike kazal, da ni bil več daleč čas, ko bi se poti Londona in Washingtona združili in bi prišel zastopnik Pekinga na stol v Varnostni svet. Prav tako bi se Maoacetung usidral tudi na Formizi brez posebnih pretresljajev.

Ta razvoj pa je popolnoma prekinil korejska zadevčina. 27. julija je Truman povedal, da bo poslal vojake na Korejo in v zvezi s tem da tuži nové smernice ameriški politiki do Formoze. Poslal je 7 floto v Formoški preliv. To priliko je tudi izrabljal, da je obljubil pomoč Francozom in Indokinu in Angležem na Malaji.

Počasi se je pričela razvijati nova "formoška kriza", katere središče pa ni bil več Washington, temveč London. Angleži so previdno izjavili, da so se angažirali v korejski vojni samo simbolično pod zastavo OZN. Povedali pa so jasno, da jih ameriška politika na Formizi zelo skrbira.

Ta razlika v mišljenju se je pojavila v tisku. Prišlo je celo do tega, da je neki poslanec laburistov predlagal resolucijo, ki je zahtevala od vlade, naj ta zahava na ZDA, da spremene svojo politiko do Formoze.

Formoza je bogata in strategično važna. Svoj interes za Formizo je Amerika pokazala še pred drugo svetovno vojno.

Po vojni pa je ameriški kapital, naglo prodrl na Formizo in tam uživa danes monopolne prednosti. Okrog 389 največjih podjetij na Formizi je danes v ameriških rokah. Formoza so Japonci stvarno izgubili s porazom v drugi svetovni vojni. Po kapi-

VEDNO NAPREJ ZA BOLJŠI SVET

king. Res je sicer, da ga Maoacetung sam ni povabil, temveč naj bi prišlo to povabilo od vodove Sunyatsema, ustanovitelja kitajske republike. Toda to same stvari ne spremeni, prav tako kot je ne spremeni prva zanikanja indijskih uradnih krogov, češ da Nehru "nima časa".

Ko gledamo na zemljevid, zaledujemo záčetek konca na Koreji, primerjam izjave odgovornih ljudi, tedaj prihajamo do prepričanja, da bi bilo danes Američanom zelo neprijetno, ce

bi se kaj pričelo na Formizi. Zato istočasno z odločnostjo na Koreji, vidimo, klub zunanjemu hrupu, ves čas glede Formoze bojazen in takitiziranje. V zvezi s Formozo bi se moralno razviti, tudi javni odnos i LR Kitajsko. Vendar pa ima nova Kitajski tudi v tej stvari veliko besedo.

Upajmo, da bo na formoško izdeyo, posijojo več luči v kram, ko bo Nehrujevo vlogo, podprtjo sedaj od Angležev, videti morda bolj jasno.

Zunaj na vrtu je postal pod jablanami. Nad Slovenskimi gorami je ležala topla, spokojna jesenska noč, bohotna v svoji zrelosti, ko jabolka sama od sebe padajo z jablon, ko zbrajajo opojno radost.

Tu pod jablanami pa stoji bedni Rožman in gleda na Gizino okno, ki je zagnrjeno. Tam je Giza, in Rožman čuti, da je napravl veliko neumnost. Izkrical se je in pobegnil in zdaj stoji tu v tej noči, ko gre prek sveta greh in zavaja ljudi, ko dozorela jabolka padajo po tleh, ko je dozorel človek in ko krepostnost plahn in se objema z gremom. In tam v svoji kuhinji sedi Giza in razmišlja, kaj je z Rožmanom in zakaj je tako nagle pobegnil.

— Samo poljubiti sem te hotel, je dahnil Rožman. — To je vse, samo to. Odtrgal se je od vrtu, kakor bi bežal od nečesa. Zavil je po vrtovih mimo šole. Tam je zagledal luči in nenačoma ga je obšlo nekaj čudnega. Nišem mogel drugače. Moral sem vas poljubiti, pa četudi bi me oklofutali. Kakor koli . . . zgodilo se je. Ali boste povedali pa je dejal:

— Vsebin, kako si razlagate. Nišem mogel drugače. Moral sem vas poljubiti, pa četudi bi me oklofutali. Kakor koli . . . zgodilo se je. Ali boste povedali možu?

— Povedala mu bom, — je rekla. — Nikar mu ne pripovedujte, — je zaprosil. — Nič ni oškodovan. Vi ga niste prevarili. Nočem, da bi se jezik name . . . potem bi ne smel več k vam. — Jaz nimam kam iti. Vešas bi rad tu posesti, pa ne zato, da bi vam kradel poljube . . . kar tako. — Pusto je v življenju . . . Samo da bi vas smel gledati. Pa ne smem . . . k vam ne smem. Ne, ne pripovedujte Matiji. Rad vas imam, na svoj način. Drugače kakor drugo ženske. Tako strašno je v življenju . . . tako strašno, če človek živi večno sam in če povrhu še ve, da ga drugo leto ne bo več. — Zamahnil je z roko. — Grem, — se je odločil. — Dajte mi roko. — Ko mu jo je dala, ji jo je dvignil, poboval in nato

je rekla.

— Nekoč sva se rada imela, — je dejal. — Bila je prav taka zrela jesen. Si že pozabil?

— Glej, saj te še ni zapustil spomin, — je dejala, — samo srce ti blodi. Zdaj drugod išče utehe . . . pozabilo je na Pavlo.

— Motiš se, — je dejal.

— Vidim, da še nisi pozabil lagati! Ampak tvoje laži postajajo osivele . . .

"Morda pa vendar ne," je odje ne bo več. Tu pri nas gre sreča redko mimo, pa jo moramo povabiti, kadar se že zgubi sem." Ona pa je odmajala, rekoč:

"Ne morem. Ne bi mogla ljubiti. Mar naj se slišim, da bom prijazna?"

Oče se je nasmehlil. "Ni prisil ljubezni, prosil je, da bi bila mati njegovemu otroku, do njege pa poštem. To pa je mogoče, to je odvisno od naše dobre volje. Ljubezen . . . to je poseben dar, posebna milost življenja, ki je niso vsi deležni. Glej, leta že živila s svojo materjo, a je nisem nikdar vprašal, če me ljubi, ona pa ne mene. Samo da se ne sovraživa. Na Golem od ljubezni ni mogoče živeti, komaj je mogoče dobiti otroka v mladih letih, dokler človek še sanja o ljubezni. Na Golem živimo od trdega dela, ne od ljubezni. Lenčka, ljubezen je minila. Poglej skozi okno, na drevje, na vinograde: tam je bila nekoč pomlad s cvetjem, zdaj pa je vse prazno, zdaj je tam jesen. In tako je v življenu: mladost, odvete, pa pride poletje in pride jesen. Kako bi živel, ako bi vse samo večno cvetelo, sadja pa bi ne bilo nikdar? Saj jaz te ne silim, rad bom delal zate; dokler bom mogel, ne boš ostala sama.

(Dalje prihodnjic)

Nas stari pionir Nace Zelenberger, ki je bil v Slovenskem delavskem centru v Chicagu.

London še vedno največje mesto na svetu

Povprečen Američan misli, da je New York največje mesto na svetu. V resnici ima to pravosten še vedno London. Ameriški tisk, ki je jake bahav, označi zdaj to, zdaj kako drugo ameriško mesto, za največjo, ali za najlepšo, ali za naznamenitejšo na svetu. In tako označuje newyorčani svoje mesto za "the greatest city in the world". Se celo Chicago Tribune se označuje za "the world's greatest newspaper", dasi nima zdaj niti milijon izvodov naklade na dan, razen ob nedeljah. V Angliji je nekaj dnevnikov, ki imajo nad milijon do dva milijona in tudi več izvodov dnevne naklade.

London ima nekaj nad osem milijonov prebivalcev. V številu ne napreduje veliko, a nazaduje tudi ne. New York, ki je skozi desetletja zelo naglo rastel, je v minulem desetletju svoje prebivalstvo povečal samo približno pet odstotkov, kakor pravijo preliminarni podatki števnega (census) biroja. Ima jih sedaj nad 7,700,000.

Društvo

"NAPREJ"

št. 5 SNPJ

Cleveland, Ohio

čestita Proletarcu in mu kliče NAPREJ!

Posedujoči lastujejo vse: zbornice, tisk, radio in prirodne vire

Washington je pol lobistov. Enako glavna mesta vseh važnih držav ameriške unije. V časopisu vidite oglase, članke in slike, ki vsi pomenjajo bo med interesi. Takozvani farmarski blok — v katerem pa ni nič farmerjev, temveč le prekupci s pridelki farmerjev, pritiska pod masko borbe za poljedelce v prid večanja svojih dobičkov.

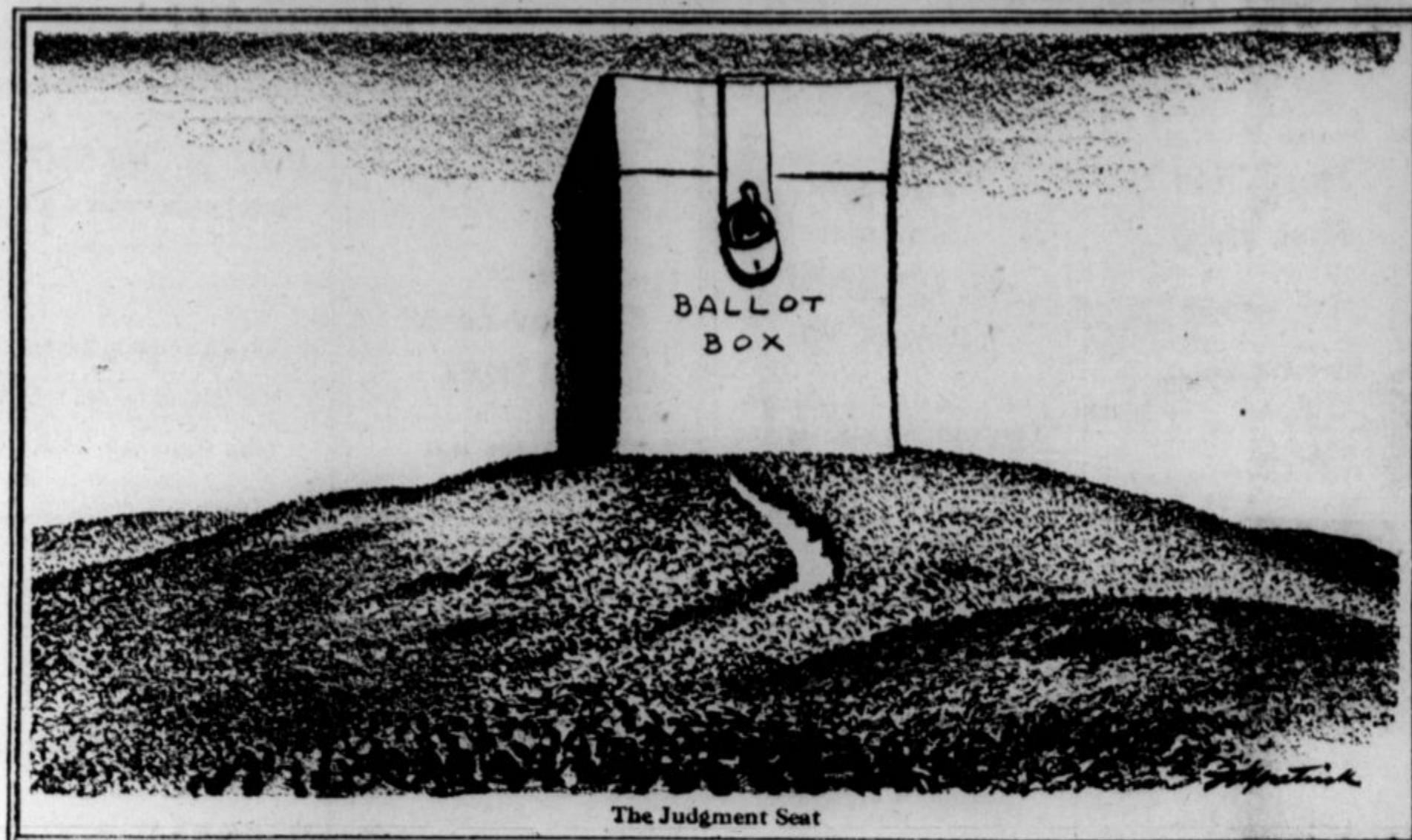
AFL in CIO imata lobiste, ki naganjajo "delavske prijatelje", da naj kaj store v prid postav, ki so bile sprejete delavstvu v dobro.

A najjačja skupina pa je "nevidna". Nji ni treba, da se bi postavljala odkrito v ospredje. To je blok trustanov, ki kontrolira izza kulis obe stari stranki, vse legislature, vsa radijska omrežja in skoro vse časopise. Dalje filmsko industrijo in družbo sredstva, ki se jih lahko uporablja poleg za dobičkarstvo tudi za propagando.

CESTITKA PROLETARCU K NJEGOVU 45-LETNICI

Družina Ladstatter

CICERO, ILL.

The Judgment Seat

NAŠ ČASOPIS

Delavec, graditelj čudes: ali si morda pozabil, ali znabiti prezrl, da je časopis, za katerega kopiješ kovine, izdeluješ barvila, ga staviš in tiskaš, naročaš, podpiraš, prebiraš — morda orožiš zoper tebe?

Glej, kaj bi ti vse lahko bil, če si bi zgradil organizacijo in časopis zase — za razred, ki je eno s teboj! Zdaj si v negotovosti in mora krivic visi nad teboj.

Kje je izhod? se vprašuješ.

Mar v vojnahn samo? Kdo pa jih mara?

In zreš v časopis, da bi dobil jasnosti o čudnem pojavu, ko je vsega, vsega preveč in zate vsega premalo.

A časopis, ki ga brzkone bereš, je posest gospodarjev, povzročiteljev vsega socialnega zla. Izhaja zato, da te drži v temi, da te varja s šundom, z lažmi in z vsem, kar je škodljivega zate in gospodarjem koristno.

To, delavec, je tvoja krivda: odgovornost za socialno negotovost,

je na tvojih ramah — na plečih stvarnikov izobilja, ker ne zapadejo svoje moči!

Vzdrami se torej! Ozri se v SVOJ časopis!

Obrni svoj sluh k budilniku, ki kliče delavske mnogice iz teme in gorja v nov red!

Tak klicar in borec za vas je vaš jubilant — "Proletarec", vedno in vsekdar zvest svojim načelom. Vedno in vsekdar v boju za delavski razred,

Petinštiriest let ima za seboj — 45 let častne zgodovine. In pred seboj — nadaljevanje borbe ZA VAS!

Iskrene čestitke pošilja k jubileju delavskega lista

PROLETARCU

že 45 let buditelju in boritelju delvstva v Ameriki

DRUŠTVO "POSTONJSKA JAMA"**št. 138 SNPJ**

STRABANE, PA.

JOHN KOKLICH, pred. JACOB PAVCIC, tajnik
ANTON MAVIC, podp. IVANA KRULC, blag.

AMERICAN-SLOVENE DAY COMMITTEE**of Western Pennsylvania****EXECUTIVE COMMITTEE**

Mary F. Prasnikar, President
Jennie Rupnik, Vice President Louis Karish, Treasurer
John Jergel, Vice President Geo. Witkovic, Recording Sec'y.
Anton Rednak, Secretary

Josephine Klun Martin Zagari Gilbert Hrvatin
AUDITING COMMITTEE

REFRESHMENT COMMITTEE

Mrs. Anna Hrovat, Chairman

MARY STEFANIC ENTERTAINMENT COMMITTEE
Jennie Karish Frances Celigoj

RADIO PROGRAM COMMITTEE
Mary F. Prasnikar, John Jergel, Jennie Rupnik, Louis Karish,
Geo. Witkovic, Tony Jordan, Martin Kukovic, Bob Jergel, Anna
Hrovat, Josephine Klun, Gilbert Hrvatin, Anton
Rednak, Secretary and Announcer

We Congratulate PROLETAREC on its 45th Anniversary
and urge our fellowmen to support its labor
and socialist ideology

PIONEER LODGE 559 SNPJ

CHICAGO, ILL.

OSCAR GODINA, pres. FRANK SODNIK, rec.-sec'y.
LOUIS ZORKO, vice-pres. ERNEST DRESHAR, treas.
DONALD J. LOTRICH, sec'y JOHN SIMON, Sgt.-at-arms

Druš. št. 386 SNPJ
Library, Pa.

Frank Strumljan, preds.

Nick Triller, taj.

Steve Ritonja, blag.

Druš. št. 106 SNPJ
Imperial, Pa.

Frank Augustin, preds.

Mary Polsak, taj.

Anton Polsak, blag.

Društvo
"Narodni Vitezzi"
ST. 39, SNPJ
Chicago, Ill.

čestita Proletarcu ob

45-letnjem jubileju in mu
želimo, da izhaja še na
mnoga leta

CHARLES POGORELEC
predsednik
JOHN POTOKAR,
tajnik
JOHN ALICH
blagajnik**Peter Yaklevich**

725 Lawrence Avenue

GIRARD, OHIO

ČESTITKE**od dr. štev. 48 SNPJ**

BARBERTON, OHIO

Barberton, Ohio

BREGAR LEO
RFD 4, Box 26

OCEPEK ALOIS
948 Shannon Ave.

PLATNER JOSEPHINE

SELAK MAX

SLANOVEC JOHN
Box 242

SUSTARSIC MARY

YANKOVICH JOHN

CEK MARY
Rt. 4, Carrollton, O.

Cleveland, Ohio

COFF VINCENT
17802 Delaware Rd.

DURN JOS. F.
16122 Huntmore Ave.

BARBIC FRANK
19511 Muskoka Ave.

KOSS JOHN
17101 Waterloo Rd.

BOZICH JOHN

CESNIK JOHN

CHELHAR ANTON

SORC JOHN

FRANK LUDVIK

KREBEL JOHN

LOKAR JOHN
695 E. 162 St.

MIKSHA FRANK

POVHE FRANK

VALENCIC PETER

ZVESTI PRIJATELJ

NOCH, Mr. & Mrs. ANDREW

TEGEI, Mr. & Mrs. FRANK
960 E. 239 St.

BUKOVEC PETER
1095 E. 72 St.

GRILC JOHN

CENTA JOHN

KERN MATT

SUSNIK JOSEPH

DRAP MATT
Herminie, Pa.

JERELE MRS. MIKE

KEBE ANTON
Coraopolis, Pa.

LAH JOHN
Coraopolis, Pa.

PETROVIČ JOHANA
Crafton, Pa.

ALBREHT FRANK
Clarksville, Pa.

GRILC FRANK
Panama, Okla.

BREGAR FRANK
Avella, Pa.

DRUŠTVO ŠT. 54 SNPJ
Glencoe, Ohio

KOBLAR VALENTINE
Glencoe, Ohio

NE IMENOVAN
Glencoe, Ohio

Girard, Ohio

MUSTER LOUIS
116 Church Hill Rd.

RACICK FRANK
144 Church Hill Rd.

BEACH MARTIN

GODEC SAM

JACOBS CHAS.

KRASEVEC JOHN

LOURENCICH JOE

RACICK LOUIS SR.

RACICK LOUIS JR.

SMITH MIKE

UMEK JOE SR.

VRBICH FRANK

NEIMENOVAN

BLAZICH LOUIS

DEZMAN ANTON

ZAUBI MATH

LOWSHA JOHN
R D 2, Lisbon, Ohio

Pozdrav Proletarcu
ob 45-letnici od

društva št. 158 SNPJ

EUCLID, OHIO

W. Frank, pred.
J. Ivančič, taj.
A. Ogrin, blag.

BUTCHAR JOHN
1530 So. 15th Street
Milwaukee, Wis.

JENKO JOHN
1542 W. Mineral Street
Milwaukee, Wis.

PRIMOZICH, FRANK
1424 W. Mineral Street
Milwaukee, Wis.

SMOLE MATTHEW
1124 So. 58th Street
West Allis, Wis.

VIDMAR ANTON
906 So. 25th Street
Milwaukee, Wis.

MARINČIČ JOHN
Route 1
Willard, Wis.

ČESTITKE

Društvo "Nada" št. 102 SNPJ

V CHICAGU, ILL.

iskreno čestita Proletarcu k 45-letnemu jubileju
in kliče — naprej po začrtani poti

ANGELA ZAITZ, preds.

MINKA ALESH, taj.

MARY UDOVICH, blag.

Čitalnica,

odsek S. N. Doma

WAUKEGAN, ILL.

Gospodinjski odsek

S. N. Doma

WAUKEGAN, ILL.

Zensko druš. 119 SNPJ

WAUKEGAN, ILL.

Anna Mahnich, preds.

Antonia Bezek, taj.

Helen Jereb, blag.

Jake's Place

718 North State Street

GIRARD, OHIO

Los Angeles, Calif.

GRALAC CARL

LIPICH ANTON

KARNIČNIK ALBIN

KOVACIC TONY

RIBARICH STANLEY

SADAR JOHN

ZALAR HENRY

Lloydell, Pa.

PILETICH ANTON

LOGUE 60, SNPJ

KLEVISHAR JACK

TRATNIK ANTON

Sheboygan, Wis.

JELENČ MARTIN

STIH FRANK

TOMAN FRED
832 So. 8th St.

vam priporočamo v naklonjenost.

Ako vam lahko postrežo

JOHN GORŠEK:

Spomini iz preteklosti slovenskih premogarjev

Zivljenje premogarjev je bilo po slovenskih krajih menda takoj iz početka v razvoju premogovne industrije tako siromašno. Vsaj tako so nam mlajšim pripovedovali starejši premogarji. Zato, da je bilo temu res tako, so nam mlajšim premogarjem živo pričale takratne razmere, ki so vladale med premogarji vsepovod. Zlasti pa so bili do kosti izkoriscani z Zagorju ob Savi, Trbovljah, Hrastniku in Hudi jami in nič manj tudi drugod. To, da so bili izkoriscani skorajnost vsepovod, je bilo opaziti že na prvi pogled tedaj, ko so premogarji prišli skupaj na javnih shodih v časih, da so razvite strokovne ali rudarske organizacije. Njihno izkoriscanje pa je prikelo do vrhuncu leta 1889. In to tudi izvalo njihovo stavko, v katero so navdušeno šli zagorski premogarji dne 22. julija 1889, a v Trbovljah po dne 23. julija ob šestih zvečer. Tako tudi v Hrastniku in drugod. V Zagorju je trajala tista stavka do 18. avgusta istega leta. Z njo so si zagorski rudarji priborili nekaj zboljšanja pri placi in še nekaj drugih ugodnosti pri delu. V Trbovljah pa ni prinesla nobenih posebnih izprememb, kar se je pokazalo, bržko se je stavka končala. Ali v splošnem je pa koristila vsaj toliko, da smo premogarji videli svoj položaj v pravi luči ter začeli širiti misel za ustanovitev izobraževalnega društva in strokovne organizacije. Toda priboljšek v placi, ki smo si ga priborili s stavko, ni trajal dolgo. Vsak mesec je bil nekoliko prikrnjeno v prikrjanju in v teku enega leta smo bili spet prav tam, kjer smo bili pred stavko.

Delali smo po 12 ur podnevi in ponoči. Podnevi smo imeli eno uro odmora, in sicer od dvanajstih do ene. Toda tega so mnogi prezirli ter delali kar naprej brez premisleka, da se je ravno zastran tega nam značilav zasluzek. **Kar je dalo povod ponovni stavki dne 1. maja 1890.**

Ali ta stavka je trajala samo dva dni in kar je bilo pridobljeno s prvo stavko, je bilo izgubljeno s to, ker pač ni bilo tedaj še nobene prave organizacije, niti ne zmožnega vodstva med nami. Posledica tiste dvanajstne stavke je bilo tudi to, da je bilo v Zagorju več premogarjev odslovjenih in izgnanih. Med temi sta bila med prvimi Anton Hrastnik in Bartol Hribar. Slednji je bil oče Viktorja Hribarja, ki je živel v Windsor Heights v Zapadni Virginiji pri društvu štev. 407 SNPJ in je pred leti umrl. Kakor drugi tako sta tudi Hrastnik in Hribar odšla v Nemčijo na Vestfalsko, kjer sem se jaz pozneje tudi sezel z njima.

Izkoriščanje premogarjev in drugih delavcev v Zagorju je bilo neznenosno, kakor sem že omenil. Nihče ni zasluzil niti toliko, da bi dostojno preživiljal sebe in svojo družino, čeprav se je garašo brez prenehanja noč in dan. V tistih časih je bilo še dvanajsturno delo, a zasluzek pa od 65 do 85 krajcarjev. Tisti, ki je morda kaj več zasluzil, je bil prava izjema med nami. Mnoge rudarske žene sploh niso poznale denarja, to pa zato ne, kje ni mož nikoli toliko zasluzil, da bi bil v gotovini kaj zaslužka prejel. Na plačilni dan mu je računski vodja samo povedal, da je toliko in toliko še dolžen. Zato ni prav nič čudno, če so se premogarji s takim navdušenjem zagnali v stavko. I. 1889.

Tako po tej stavki so začeli prihajati med nas prvi sklicatelji shodov in govorniki, med katerimi so bili Anton Grablovec, Brozovič, Kordelič, Resel, Zavertnik, Etbin Kristan in Cobal. Ta je bil pozneje stalno nastavljen za organizatorja. Kadarkar je bil sklican kak javen shod pri Erjavcu pod hruško, kakor se je vedno reklo, smo premogarji in drugi delavci kar trumoma šli tjakaj.

Dobro mi je še v spominu dogodek, ki se je pripeljal dne 15. marca l. 1898. Na tisti dan je minilo ravno petdeset let, od kar je bila odpravljena tlaka. Za tisti večer je bil sklican javen shod, ki se je imel vršiti pri Erjavcu v dvorani. Napovedan

Hotko John
226 Main Street
OGLESBY, ILL.

MEDVED ANTON
2304 E. Orman
Pueblo, Colo.

MIKLAVČIČ LUKA
Coraopolis, Pa.

KOLINS ANTON
R.D. 1, Dillinger, Pa.

DERGANC B.
75 Palmetto St.
Brooklyn 21, N.Y.

ARTEL ANDY
1184 E. 167th St.
Collinwood, Ohio

ANZIČEK JOSEPH
7304 Metetal
Detroit, Mich.

MAJCEN JOSEPH
1184 E. 167th St.
Collinwood, Ohio

PECNIK ANTON
R. 2
Wadsworth, Ohio

BALOH MARY
Box 91
Vestaburg, Pa.

ROZMAN JOHN
R. F. D. 2
Coraopolis, Pa.

Girard, Ohio

GORENC ANTON

JEZ JOSEPH

MATEKOVIČ MARKO

PISLER ANTON

ZUG ANTON

KRVINA ANDREW

KRVINA FRANCES

NAGODE ANTON

SKROBUT JOSEPH

LESKOMEC JOSEPH

KOSIN JOHN

PSKUR JOSEPH

DRUŠTVO ST. 151 SNPJ
Witt, Ill.

PERME JOHN
Box 154, Witt, Ill.

PODBREGAR LUKA
Box 182, Witt, Ill.

TOWER INN
Lyons, Ill.

FRANK & MARG. PREVEC
30 Gordon St., Girard, Ohio

Planinsek Martin

Mesnica — Grocerija

1314 Elizabeth Street

JOLIET, Ill.

Elizabeth, N. J.

ABRAMS MRS.

848 Jelliff Ave., Newark, N.J.

BRATNIK MICHAEL

165 Reid St., Elizabeth, N.J.

OBLAK AMALIA

165 Reid St., Elizabeth, N.J.

SROGAR ANDREW

452 Magnolia Ave.

Elizabeth, N. J.

SCHENK BERTHA

Elizabeth, N. J.

FRANK AUGUSTIN

Box 303, Imperial, Pa.

ANTON POLŠAK

Box 324, Imperial, Pa.

JOSEPH in MARG. JAMNIK

Box 255, Imperial, Pa.

KOTZMAN JENNIE

Petaluma, Calif.

Iskrene čestitke PROLETARCU

ob priliki njegove 45-letnice.

Da bi se dolgo živel in delal za

delovno ljudstvo.

Steve Sine
Shoe Shop
East Northern
PUEBLO, COLO.

BOLTEZAR FRANK
508 E. Abriendo Ave.
Pueblo, Colo.

Philip in Frances Godina
3211 So. Pulaski Road
CHICAGO, ILL.

JORDAN ANTON (Broker)
486 W. Arrow Blvd.
Fontana, Calif.

RUDMAN JOHN
409 W. Arrow Blvd.
Fontana, Calif.

BENEDICT PETER
761 Grossmont
El Cajon, Calif.

NOSSE LOUIS
R.F.D. 1
Brookley, Mo.

PETROVICH MATT
261 E. 150th Street
Cleveland 10, Ohio

PETROVICH FRANCES
261 E. 150th Street
Cleveland 10, Ohio

LOVISEK VIOLET
2712 So. Harvey Ave.
Berwyn, Ill.

MARGOLLE FRANK
1801 S. 58th Avenue
Cicero, Ill.

KURE MATHEW
1804 S. 61st Court
Cicero, Ill.

Livingston, Ill.

Frank Martz
Box 32, BUHL, MINN.

Bergant Jacob
Route 3, Box 30
LISBON, OHIO

Cleveland, Ohio

COS FRANK
1076 E. 68th Street
Cleveland, Ohio

PETROVICH WILLIAM
6904 Bayliss Avenue
Cleveland, Ohio

SIMONICH JOHN
6406 Carl Avenue
Cleveland, Ohio

TURK JOSEPH
6404 Carl Avenue
Cleveland, Ohio

Peru, Ill.

KRULTZ FRANK

REMENIH ANTON

NOVAK JOSEPH
2827 W. 4th Street

Springfield, Ill.

AJDICH LOUIS

GORENC ANTON

GORSEK JOHN ML.

GORSEK JOHN ST.

OCEPEK JOHN

Skerlj Jacob
3601 So. Cherokee St.
ENGLEWOOD, COLO.

Cestitke k 45-letnemu
jubileju izreka društvo

"Združeni
Slovenci
št. 344 SNPJ

Sheboygan, Wis.

FRED TOMAN, predsednik
LEO MILOSTNIK, tajnik
MARTIN JELENČ, blagajnik

DUKICH MR. & MRS.
1132 McAlister Ave.
North Chicago, Ill.

KOBAL ANTON MR. & MRS.
1109 - 10th Street
North Chicago, Ill.

MESEC, ANTON MR. & MRS.
1016 Adams Street
North Chicago, Ill.

MILLER JENNIE
917 McAlister Ave.
Waukegan, Ill.

MILLER MIKE
917 McAlister Ave.
Waukegan, Ill.

SKALA REZI
845 McAlister Ave.
Waukegan, Ill.

SIFLER JOHN & ROZI
835 Adams Street
Waukegan, Ill.

BAJUK JOHN
10123 Avenue M
So. Chicago, Ill.

GEGUZIC JOSEPH
256 W. 115th Street
Chicago 28, Ill.

SHELDON HEIGHTS
CLEANERS & DYERS
319 W. 115th St., Chicago 28, Ill.

VRHOVNIK PETER
10138 Wentworth Ave.
Chicago 28, Ill.

BOZICH KARL
320 - 29th Avenue
No. St. Pittsburgh, Florida

JEREZ JOHN
Route 3
Hinsdale, Ill.

Iskrene čestitke pošilja

Društvo "Sokol"
št. 98, SNPJ

LA SALLE, ILL.

LA 45-letnici Proletarca čestita
in mu želi vse najboljše

društvo št. 434 SNPJ

ARMA, KANSAS

Jacob Arcko, predsednik

Martin Krušič, tajnik

Elizabeth Krusic, blag.

Vzajemnost in delo celih

pet-in-štiridesetih let naj živi

še naprej — delavski list

PROLETAREC

Frank Hirsch

R. R. 1, Emerson Street

VIRDEN, ILLINOIS

Arcadia, Kansas

DOLINAR FRANK

KUNSTEL JOHN

SHULAR JOHN

VENE LOUIS

Iskren pozdrav Proletarcu ob 45-letnici od

"PREVENTIVNA" VOJNA

Veliko važnih osebnosti v vladi, v armadi in mornarici, v kongresu in izven njega, v Ameriški legiji in v drugih organizacijah bivših vojakov se navdušuje za "preventivno" vojno. Namreč za vojno, s katero naj "preprečimo" vojno.

To je ena največjih prevar, kar smo jih še doživeli v politiki te dežele.

Nedavno sta se med drugimi javno izrazila za "preventivno" vojno tajnik naše bojnje mornarice Francis Matthews in pa major-general Orvil A. Anderson.

Za "preventivno" vojno so tudi razni senatorji, kongresniki, Hearst itd.

Kaj pravzaprav misijo s "preventivno" vojno?

V naši javnosti delajo ti može vtič, da vojne ne bo, ako mi treščimo v Rusijo ter zdrobimo njena mesta in pomorimo njeno prebivalstvo z atomskimi bombarji.

Mi naj torej vržemo svet v vojni vrtinec pod pretezo, da bomo s tem "preprečili" vojno.

Kar propagatorji za "preventivno" vojno v resnicu misijo, je to: ako hočemo anglosaksis nadvladati nad svetom, moramo zbiti na tla silo — ki nam postaja nevarna s svojim komunizmom, nevarna nam in kapitalizmu, nevarna zapadni demokraciji, nevarna katoliški cerkvi — sploh vsem cerkvam — in ker je temu tako, je mogoče tako državo uničiti edino z naglim napadom in mi imamo atomske bombe ter vojna oporišča krog in krog Rusije.

Cisto lahko razumemo, da se ljudje, ki so za preventivno vojno, boje, da bo sovjetska zveza nekega dne jačja kakor mi — a sedaj bi jo bilo še mogoče premagati, jo razkosati in jo onemogočiti, da bi še kdaj mogla postati velesila.

S "preventivno" vojno ne bomo svetu nič pomagali. Le še bolj obubožali ga bomo. Pomagali pa bi mu, ako se Zed. države in Sovjetska zveza na kak nacin pomirijo ter se izrečajo za sodelovanje v svetovnem obsegu. A sedaj ni še znakov, da je za tako rešitev kaj posebno volje bodisi v Washingtonu kakor v Moskvi.

Potovalni agitatorji "Proletarca"

Eden prvih, ki je šel na dalsko agitatorsko turbo po naselbinam za "Proletarca", je bil Ivan Molek. Obiskal je kraje na severozapadu. Jos. Bratkovčič je na svoji turji za "Proletarca" obiskal mnogo naselbil. Živi že mnogo let v Kansusu. Frank Podboy je agitiral za "Proletarca" in JSZ in bil je tudi spremljevalec E. Kristana na njegovi prvi govorniški turji leta 1912. Frank Savs je prepočeval na agitaciji mnogo držav in govoril na shodih. Frank Petrich je leta 1921 obiskal v interesu "Proletarca" premogarske naselbine v Illinoisu. Joško Owen je bil na agitaciji za "Proletarca" in JSZ v Pennsylvaniji. Ohiju in več drugih krajih leta 1920. Na shodih je govoril za predsedniškega kandidata socialistične stranke. E. V. Debsa in druge socialistične kandidate. Svojo turje je napravil skozi Iz. San Francisco, kjer je tedaj živel, dol na vzhod.

Frances A. Tauchard je pred leti obiskala na agitaciji za list naselbine v Penni, nekaj po srednjem zapadu in na zapadu. Anton Zagar je bil na agitaciji po vzhodu in zapadu. Bil je zadnji, ki je bil na splošni agitacijski turji. Charles Pogorelec je bil dostikrat na agitaciji po naselbinah. L. Kveder je tu in tam agitiral za list po naselbinah Penne. Anton Jankovich agitira za Proletarca v Clevelandu in v drugih naselbinah, katere poseča na svojem poslu. Zelo uspešen potovalni agitator je bil J. Snay iz Bridgeporta. O. V vzhodnem Ohiu in v enih krajih v Pensylvaniji je "Proletarca" zelo razširil.

Razen teh je agitiralo za "Proletarca" po naselbinah mnogo drugih agitatorjev, ki so izrabili vsako prilnost koristiti list in ga razširjati. Poleg potovalnih so za list največjega pomena lokalni agitatorji. "Proletarci" ima sedaj v nekaterih naselbinah prvorstne zastopnike in zastopnice, ki skrbe, da naročniki redno obnavljajo naročnino in da list dobiva tudi nove naročnike.

V Clevelandu uspešno deluje na agitacijskem polju za naš tisk Anton Jankovič in John Krebel. Po naselbinah v zapadni Penni je še vedno na agitaciji Anton Zornik in v Johnstownu v sosednjih naselbinah Frank Cvetan. V Pueblo, Colo. vrši to

Upamo, da bo ostal naš sotrudnik tudi še potem ko ne bo več upravnik. Saj je to na naših sejah tudi obljubil. Pravilno "pomagal bom, ampak da bi nosil tudi odgovornost za vse to delo, ki ga ne utegnem vršiti, tega pa ne morem."

Vseeno, storil je mnogo za list neglede na svojo zaposlenost drugje.

OGLAŠEVALCEM

Mnogo oglasov za v to številko smo pozno prejeli. Izdati bi jo morali že koncem septembra. Dogodilo se je, da se je mnogo že za v tisk namenjenih oglasov nekje zamešalo; in takšo so bile tiskarni poslane kopije, da pridejo vso voščila v ta list. To se v tem kratkem času ni moglo izvršiti. Zato bodo vsi ne še objavljeni oglasi probeni v prihodnji številki.

Petindvajsetletnica društva "Pioneer" št. 559 SNPJ

Chicago, Ill. — Ne samo Proletarci, tudi društvo Pioneer št. 559 SNPJ slavi obletnico—svoj srebrni jubilej. Ustanovljeno je bilo pred petindvajsetimi leti.

To je bilo prvo društvo v SNPJ, namenjeno mladini in ustanovljeno nalača zanjo, da bo zborovala sama zase, svoje seje vršila v angleškem jeziku in se zavabala po sejah in na svojih prirabah.

Ko je bilo društvo Pioneer praznovan srebrni jubilej. Njegova svečanostna številka je izšla v velikem formatu na 32 straneh. Med njimi je bilo osém strani angleških.

Društvo Pioneer je edino društvo SNPJ, ki ima svoje last-

Mnogo uspeha ob 45-letnici želi

Društvo "Lillija" št. 764 SNPJ

Milwaukee, Wisc.

FRANK ERMIENC, pred.

JOSEPH EVANICH, blag.

ANTONIA BUTCHIAI, taj., 1530 So. 15th St.,

West Allis, Wisc.

cestita listu k njegovi 45-letnici in mu želi še dolgo bodočnost

FRANK PUNCER, pred.

ANTON DEMSHAR, blag.

FRANK POLICNIK, taj., 1117 S. 58th St.

ČESTITKE OB 45-LETNICI PROLETARCA

HUJAN'S TAVERN

Chicago, Illinois

JOHN and MARIE HUJAN, Props.

"A Friendly Place to Meet"

POZDRAV OD DRUŠTVA

"SLOVAN" št. 110 SNPJ

Chisholm, Minn.

LOUIS TURK, pred.

FRANK KNE, tajnik

FRANK MEDVED, blagajnik

Društvo "Sloga" št. 16 SNPJ

Milwaukee, Wisc.

cestita Proletarcu ob 45-letnici vztrajne borbe za delavske pravice

JOHN JENKO, pred.

FRANK PERKO, taj.

ANTON GORNICK, blag.

BAIRD NASH CO.

Highway 66 — Gallup, New Mexico

John Novak, Co-Owner

no glasilo, mesečnik "Pioneer". Izglasila že dvaindvajseto leto.

Društvo "Pioneer" ima v oddelku odraslih blizu osem sto članov in v mladinskem nad 300. To je največje društvo v SNPJ — in za sabo ima 25 let slike zgodovine.

V soboto 18. novembra bo imelo banket v Lawndale Masonic templu, 2300 So. Millard Ave., ki je le nekaj korakov stran od Slovenskega delavskega centra. Vstopnina na banket je \$2.50, kar je v sedanjih časih jako malo. Postrežba bo imela ob tem svojem jubilejnem večeru lep spored in potem pa bo zavava. Igral bo Pete Snyder in njegov orkester.

Vsi ste vabjeni na ta slavnostni banket. Prijave sprejemajo predsednik društva Oscar Godina, Josephine Mershon in pa tajnik društva Donald J. Lotrich. Njegov naslov je 2610 So. Lawndale Ave. Ali pa mu telefonirate, LAwndale 1-2220.

Na svidenje v soboto 18. novembra na slavnosti društva Pioneer. — F.Z.

Osem angleških strani

Leta 1930 je Proletarci praznovan srebrni jubilej. Njegova svečanostna številka je izšla v velikem formatu na 32 straneh. Med njimi je bilo osém strani angleških.

Velike strasti so brezupne bolezni. Kar bi jih utegnili ozdraviti, jih dela še bolj nevarne.

LOUIS GLASER

824 Excelsior Street

PITTSBURGH, PA.

Proletarci želi obilo uspeha ob 45-letnici društva

"VESELI JUGOSLOVANI"

št. 377 SNPJ

RENTON, WASH.

I. Lauch, pred.

Paulina Fink, taj.

J. Peter Nel, blag.

ČESTITKE K 45-LETNICI PROLETARCA

Društvo "Delavec"

št. 44 SNPJ

★

CONEMAUGH, PA.

Nekaj o naših stvareh

Petinštiridesetletnica je v zgodovini slovenskega lista red-dek dogodek. Proletarci je edini slovenski list, ki jo lahko praznuje. Baš ob tem času pred 45 leti so se vršili prvi sestanki za ustanovitev Proletarca in v novembri 1905 je bil izdan v kampanji zanj prvi pamflet.

Na zadnji strani v tej številki je pojasnjeno glede oglasov. Tudi na tej strani je notica o njih. Več o vsem bo v prihodnji številki.

V nedeljo 15. oktobra je bila v dvorani SNPJ vprizorjena drama "Mrak". Napisal jo je Branislav Gj. Nušič in za slovenski oder, kakor pove sporedni letak, jo je pripredil P. B. (Peter Bernik). Drama "Mrak" je pred leti na različnih odrek že štirikrat vprizoril dramski odsek kluba št. 1 JSZ.

Vprizoritev te drame na prej omenjeno nedeljo je bila jaka dobra. Režiral jo je Peter Bernik. Nastopili so v nji Anton Krapenc, Ann Zimer, Frances Vider, Andrew Miško, Anna Miško, Anton Andres in sodeloval je pevski zbor France Prešeren. Suflerka je bila Jennie Gradišek. Vsa ta imena so navedena po redu, kakor so bila označena v sporedu. Vodila ga je Tončka Urbanc. V svojem uvodnem govoru se je zahvalila Prosveti za oglašanje, a pomotoma je prezrla Proletarca, ki je v prejšnji številki oglašal to priredođe Progresivnih Slovenk na štirih krajih, med tem tudi na prvi strani na dveh mestih.

Bilo bi dobro napisati oceno o igralcih ter igralkah, a žal, da nam tega v tej številki ni bilo mogoče. Rečemo le, da so vsi svoje vloge izvršili tako dobro.

Dvorana je bila polna. Toda tako bi bilo odvisno le od Čikažanov, bi bržkone ne bila. Kajti prišlo je obilno gostov tudi od druge, posebno iz Milwaukeeja in Waukegana, a zastopane so bile tudi razne druge naselbine.

Vnanje gostje in čikaški so bili postreženi z južno in zvečer pa se je razvila prav prijetna domača in plesna zabava.

To je bila zadnja predstava v dvorani SNPJ. Organizacije, ki jo imajo najeto za po prvem januarju, so doble svojo "aro" nazaj, ker dvorana bo predelanata za arhiv in za urade SNPJ. Veliko lepih spominov imamo na ta oder, dasi je majhen, a je vendar imel na svojih deskah že vse sorte igre in koncerte.

Nedvomno bodo čikaški Slovenci dvorano SNPJ jako pogrešali.

V nedeljo 29. oktobra bo imel svoj jesenski koncert pevski zbor Prešeren v dvorani Falcon (prej Sokol Pilsen), 1816 So. Ashland Ave. V tej dvorani je bilo že veliko slovenskih in hrvaških priredb. Koncert Prešerena bo popoldne, zvečer pa bo plesna zabava.

Družabni klub Slovenskega (delavskega) centra bo imel domačo zabavo v Lawndale Masonic templu v soboto 21. oktobra.

Društvo Narodni vitezi št. 39 SNPJ bo imelo Silvestrovno zabavo 31. decembra v dvorani SNPJ.

FEDERACIJA DRUŠTEV SNPJ ZAPADNE PENNSYLVANIE

(ustanovljena I. 1929 v Pittsburghu)

v imenu članstva čestita Proletarci

in mu želi uspeh v bodočem

ANTON BOZANC, LOUIS KARIS, VINCE ARCH, nadzorniki

ANTON CIPČIČ, pred., Library, Pa.

MARY PRASNIKAR, podpred., Harwick, Pa.

JACOB AMBROZIC, tajnik, McKees Rocks, Pa.

ANTON REDNAK, zapis., Braddock, Pa.

JOHN KVARTICH, blag., Bridgeville, Pa.

JOE KAUS

★

Box 188 — CUDDY, PA.

CESTITKE PROLETARCU

Društvo št. 262 SNPJ

PROLETAREC

CHICAGO, ILL., October 18, 1950

EDUCATION
ORGANIZATION
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

VOL. XLV

Forty-Five Years Young

By JOSEPH DRASLER

As the last faint rays of the setting sun play out long shadows on a quiet little mining town in the Anthracite Valley tonight, and pale lamp lights began to appear in the windows of miners' huts, a tired man—one of many—wears and exhausted from hard strenuous labor, reclines in an easy chair for the evening session with his labor newspaper. Although his eyes are heavy from all-day contact with mine dust and gas, muscles weary from lifting and strain, and his entire body deprived of strength and energy, he still finds this session interesting, and only utmost weariness prevents him from reading deep into the night.

He may wish to sit back in his chair, close his eyes and drift into contemplation, but to no measurable degree of success; he must desist, and give way to the body's clamor for rest. But on another day—Sunday, perhaps, or when the mine whistle blows the signal for a day or two off, which will allow him deserved rest—he will read more thoroughly and with greater interest the vital news of the day. The labor paper will strike a responding note in his mind, and he will study its contents earnestly, comprehensively. Very likely he will take up pencil and paper and write down his opinions and ideas, and send them to the paper in whose policy he believes.

Surely, workmen should be assured of a decent livelihood without toiling to weariness! And without anxiety of idleness and unemployment eating away the spirit of self-thought!

With clearer mind and rested body, his devoted loyalty to democratic ideals and progressive principles will be spontaneously intensified, and he will devote minutes and hours to writing for his accepted newspaper, as well as to soliciting advertisements and new subscribers so that the publication may live and grow.

From week to week, and year to year, this little scene unfolds in hundreds of mine and mill towns, and in distant farmlands. The farmer, always busy upon his land, somehow finds time to devote to furthering the interests of the movement and paper in which he believes. The mill worker, too, trudging home from work late each night, weary and sore from hard manual labor, finds minutes and hours to employ for his labor paper. Many of these workers have been devoting evenings, Sundays, and holidays to the labor movement for years and years on end, toward building a society that advocates a more precise, just and harmonious arrangement of mankind's social relations than that which has heretofore prevailed.

All this effort, representing all sections of the land, finally unfolds in the columns of each week's issue of our labor news-

paper—Proletarec.

When we comprehend the enormous amount of human endeavor, and the tremendous amount of time, labor, and self-sacrifice of devoted men and women represented in one single issue, we can well realize what a full year of fifty-two successive issues, appearing regularly, means. And when we consider this in terms of 45 years—the life span of Proletarec—which we are celebrating this year, and to which this issue is dedicated, then, only, can we sense the full significance of our 45th Anniversary celebration.

Proletarec is the oldest Slovene Socialist newspaper in existence today, in America or elsewhere. Weighing its lengthy record of continuous publication in the light of the fact that we are one of the smallest nationalities in the world, this seemingly incredible record becomes all the more extraordinary and can well bring pride and joy into the hearts of all who have accepted, as part of their lives, to work for its success and continuation.

Its struggle for existence, has always been against overwhelming odds, against unrelenting reaction; for the capitalist system's complete control over schools, newspapers, radio, and every other form of education known, is a tremendous instrument, which wields its mighty strength to dim the light of truth.

The first issue of Proletarec appeared in January, 1906. During the first two years, it appeared monthly, but since then it has been in continuous publication as a weekly save for one issue, which failed to appear in the month of November, 1908. Established in days when capitalism was still able to furnish employment for America's millions, and living through the period of the system's breakdown, Proletarec begins its 45th year, true to the ideals which inspired its birth. It reaffirms unwavering loyalty to the cause of Labor and true democracy, as well as to the emancipation of mankind from any and all forms of oppression and exploitation.

Its present editor is Frank Zaitz, who accepted this post in 1919 and has held it since, improving the scope and influence of the paper continuously. Its present business manager is Anton Udevich. With this leadership allied to the support of loyal men and women rallied to its cause, Proletarec has frustrated every ill-intended plan, weathered every storm, and is still with us today and will be for many years to come.

Fifteen years ago, on our 30th Anniversary, Dan Hoan, at that time mayor of Milwaukee, said of Proletarec:

"Let us renew our faith in the great cause to which Proletarec

DON'T LET IT HAPPEN IN '50!

In 1938, 42 million citizens DIDN'T vote.

Result: Defeat of 71 liberal Congressmen . . . Preservation of our armed forces by only one vote . . . Death of WPA . . . Refusal of President Roosevelt's request for public works program . . . Start of Republican-Dixiecrat coalition.

★ ★ ★

In 1942, 55 million citizens DIDN'T vote.

Result: Defeat of 51 liberal Congressmen . . . OPA turned over to industry . . . Refusal to help farmers . . . Removal of curbs on excessive war-time salaries . . . Passage of "relief-for-the-greedy" tax bill over President's veto . . . Approval of anti-labor Smith-Connally Act.

★ ★ ★

In 1946, 55 million citizens DIDN'T vote.

Result: Defeat of 49 liberal Congressmen and election of terrible 80th Congress . . . Wage-Hour Act gutted . . . Farm price supports damaged . . . Department of Labor and Federal Security Agency weakened . . . Taxes for the rich slashed . . . Action on housing, aid to education, civil rights, excess profits and high prices killed . . . TAFT-HARTLEY ACT PASSED.

★ ★ ★

Such has been the voting pattern and the resulting legislative dress every four years since the big liberal vote of 1934. Don't let it happen in 1950!

Congress won't change just because you plead or threaten its members. Congress will change only when you send new faces to Washington.—League Reporter.

India—Where It Will Go?

WHEN PURSHOTAMDAS TANDON WAS elected president of the all-powerful Indian Congress Party a few weeks ago, most observers reported that the position of Prime Minister Nehru had been seriously weakened. Tandon, an old-fashioned scholar, was supported by Hindu religious fanatics who oppose Nehru's policy of tolerance for all faiths and also by the big industrialists who fear his socialist tendencies, moderate as they now are. Consequently it was thought that the election would make it increasingly difficult for Nehru to continue his efforts to discourage communalism, to find a modus vivendi with Pakistan, and to launch his program for a "welfare state." There were even suggestions that he might be forced to resign. However, when the All-India Congress assembled 3,000 strong on September 20, he met the implied challenge squarely. He told the delegates that there could be no compromise on the question of communalism. "If you do not want me to remain as Premier," he said, "you tell me and I will go. . . . I will go out and fight independently for the ideals of the Congress as I have done all these years." This stand was fully supported by Mr. Tandon, who in his presidential address declared: "The administration of this country cannot be run from the communal standpoint or on the authority of any fixed religious book. Even thinking on these lines will increase internal dissensions and weaken our administration." In the face of these speeches, opposition melted, and the Congress passed a series of resolutions supporting Nehru's policies both domestic and foreign. This action, reinforcing Nehru's authority at home, is certain to have important consequences abroad as well. India's voice in world affairs has been strengthened as a result of Nehru's victory in the Congress. (From The Nation)

REFLECTIONS

By Raymond S. Hofses

LIKE OTHER SOCIALISTS, I often have condemned the competitive capitalist private-profit system as wasteful. Of course we have been right. It is now apparent to anybody who is able to read and understand facts that, without waste—the waste of competition, duplication, bureaucracy, armament and war—this capitalist class-economy which our national administration is trying to preserve would collapse in depression and class conflict.

However, greatest and most pitiful of all wastes is the waste of human life which results from the constant and never-ending struggles in which men who should know better drive themselves right into their graves.

A TABULATION OF some of the material wastes which our government sponsors and finances out of the tax dollars paid by all of us for the sole purpose of preserving an economy which is so basically out-dated that it could not exist without artificial stimulants from the government was given to the public by columnist Drew Pearson.

Pearson tells us that the Democratic "fair deal" administration, which denounces a few extra cans in the housewife's pantry as "hoard" has itself used the people's money to amass the following almost-unbelievable hoard.

191,800,000 pounds of butter. (While millions eat oleo.)

110,595,296 pounds of dried eggs. (Ugh!)

106,100,000 pounds of cheese. (Pew!)

320,700,000 pounds of dried milk. (Solids, not fats.)

56,623,503 pounds of Mexican beef. (Steak \$1-plus per pound.)

3,052,500,000 pounds of grain sorghum. (Like molasses.)

To keep capitalism breathing—and, incidentally, to win friends and influence voters in the farm states—consumers who know anything at all know that they have their pockets picked twice because of such government hoarding: First by the tax collector for money to purchase such surpluses, and again when they go to the grocers to pay high prices for what they need in an artificially scarce market.

AS MOST OF US know, and as Pearson commented, much of this stored food is likely to become moldy and rancid. That will be waste with a vengeance.

But I begin by talking about the waste of human life. And if it is understood and remembered that every pound of that vast food store, which is used against us as taxpayers and housekeepers represents a certain number of hours and

days of work, then this column would advocate whatever force and violence may be necessary, not to "overthrow," but to uphold the government—which in that case would be us!

IF I HAVE used a lot of words to make the Socialist position on violence plain it has been to state the case for the benefit of Socialists who, seeing force and violence all

About 10 years ago, Senator O'Mahoney's Monopoly Committee revealed that the big insurance companies had total assets of \$30 billion. Recent financial report showed these assets have more than doubled, to \$61 billion.

In the past year alone, the life insurance concerns put \$4.7 billion into "new investments." About \$2 billion of this went into real estate and another \$2 billion into the securities of corporations.

At that rate, nearly \$50 billion of new assets will be piled up by the insurance firms in the next 10 years, on top of their present \$61 billion, making a total around \$110 billion.

A few voices in Congress have warned that, if this keeps up, a few life insurance companies will ultimately just about own the country. Somehow, that does not sound like a desirable development in the United States, which grew to greatness and democracy as a nation of small individual owners.—Labor.

OUR 45TH ANNIVERSARY

By Donald J. Lotrich

Most of the men who launched and organized our Socialist and Labor paper "Proletarec" are not among the living. Their ideas were new forty-five years ago, but because the ideas were practical and certainly necessary, they took root and the American people are now the beneficiaries of their efforts.

It was a tough job to print and disseminate the ideals for which "Proletarec" stood right after the turn of the twentieth century. People were blacklisted and cajoled and pushed around by those powers who benefited from the existing economic system. Years of effort have not been fruitless, however. The working people of America have progressed a long way in these past forty-five years and newspapers, such as "Proletarec," which were primarily educational papers, brought about this change. The American standard of living is high because such papers as "Proletarec" have instilled the spirit and desire for the people to organize into labor unions and use their combined power for gaining better living and working conditions. We have gained many social reforms and the social security and pension idea has come about mainly because "Proletarec" and similar newspapers had agitated for it.

On this forty-fifth anniversary, our many people should remember these things. Indeed, it isn't enough just to remember, but to rally to the cause of our fine educational medium and resuscitate it, because the people of America still need to become organized politically in a mass labor party of their own. The job of organizing and propagandizing such a labor party will fall on the shoulders of such publications as "Proletarec."

The thing that is hard to understand is that "Proletarec" and similar publications have always promoted the cause of the common people and yet throughout these many years, "Proletarec" has always had to struggle for its existence. The same old story repeats itself, that the common people just can't see those who do good for them, while they support reactionary newspapers who definitely work against their every interest.

In times of stress "Proletarec" always pointed out the proper road. It was always against wars because it knew that the common people lose most in wars. It always held that sane people must remain even more sane at a time when paid propagandists seek to divide the world into two warring factions. Such a time is now. Our people need to be told the truth of who makes wars and who benefits from them.

"Proletarec" has been a small paper and its readers were select men and women who were unselfish in their devotion to the cause of political and industrial democracy. Yet, to these few people goes the honor of giving the American Slovenes, and thereby America too, the start on the correct road to security for the great masses who must toil for a livelihood.

"Proletarec" has an enviable past. The record shows that it has always been right — on the side of the working man. The working man should pause, on such an anniversary, and consider the tremendous amount of effort and time "Proletarec" has given to the uplift of our class and then take his hat off — yes, and pitch in to retain this important publication of ours.

PEOPLE DO IT

By Henry Jones

It seems we're being conditioned. The Oslo Aftenposten cracks: to automobiles. At least that's the expert opinion of Burton W. Marsh, on earth, the rights of the first man were cut in half. Now divide yours by the total population and that explains everything.

The Aftenposten must be irreligious or it would reckon that the second human being was a woman, and that thus the rights of the first man were cut far more than in half. But think of the opportunities that offered! Mankind multiplies and we seem to get in each other's road. At the same time, where we are congregated the thickest, there is precisely where there is the widest variety of things to do, to see, to enjoy. And that's probably why we congregate. There's actually room for us to stay just 36 to the square mile, or 18 acres for every man, woman and child, but we're a gregarious lot.

What's needed now is a sixth sense, akin to that attributed by Mr. Marsh to the pedestrians, to avoid the dangers of our herding together. Herds thousands of miles apart threaten to demolish each other first. We don't have to wait for slow sailing vessels to carry insults back and forth, we can do it by radio, and send bombs at each other by jet propulsion. Maybe we haven't had these gadgets around long enough to develop the necessary sense; but then again the sense required is not altogether a new one: it's a sense for world-wide working class solidarity. It seems we have to cultivate it, or else.

On this basis all that is needed to make traffic safe is to run down the surviving oldsters, and then develop a similar special sense for motorists. Mr. Marsh opines further that the outstanding source of accidents is "momentary lapse in mental abstraction in other words, some New Yorkers occasionally think — and it's dangerous and ought to be forbidden.

* * *

Mankind within a few thousand years has been adjusted to a wide variety of changing conditions and its survival is remarkable. Pedestrians and motorists, Senator Taft and Joe Stalin, and the victims of both, as well as libertarians and fascists, poets and statisticians, and all the rest of us, come from a common ancestry. We've adjusted to arctic and tropic heat, to the pressures under which the sandhogs work and the rare atmosphere above the mountains, to chattel slavery and feudalism and factory management. Now our survival may depend on getting adjusted to radioactivity. We're adjustable, but did you ever try to blow up a balloon just a wee trifle too much?

* * *

Music for dancing will be played by Pete Snyder's orchestra. Snyder's orchestra is well known to Chicagoans for their polka music. They make plans to attend this affair.

Tickets for admission are 60 cents and can be obtained from Arley at the bar or any of the members. The best of refreshments are to be served at the bar and kitchen.

The hardest thing people have to adjust themselves to is people.

Constancy is the complement of all other human virtues.—Mazzini.

Will Life Insurance Companies Own U.S.?

About 10 years ago, Senator O'Mahoney's Monopoly Committee revealed that the big insurance companies had total assets of \$30 billion. Recent financial report showed these assets have more than doubled, to \$61 billion.

In the past year alone, the life insurance concerns put \$4.7 billion into "new investments." About \$2 billion of this went into real estate and another \$2 billion into the securities of corporations.

At that rate, nearly \$50 billion of new assets will be piled up by the insurance firms in the next 10 years, on top of their present \$61 billion, making a total around \$110 billion.

A few voices in Congress have warned that, if this keeps up, a few life insurance companies will ultimately just about own the country. Somehow, that does not sound like a desirable development in the United States, which grew to greatness and democracy as a nation of small individual owners.—Labor.

Druš. "Prvi Majnik"
št. 268 SNPJ
ELY, MINNESOTA

pozdravlja Proletarca ob 45-letnem jubileju in mu čestita na vztrajni borbi za delavske pravice.
Fred Povhe, pred.
Jacob Kunstelj, tajnik in blag.

Druš. št. 69 SNPJ
EVELETH, MINN.

čestita Proletarcu ob 45-letnici in ga pozdravlja. Želi mu vse najboljše.

JACK SETNIKAR, pred.
LOUIS J. LESSAR, taj.
PHILLIP PERITZ, blag.

Društvo "Rudar"
št. 251 SNPJ
ELY, MINNESOTA

čestita Proletarcu ob njegovi 45-letnici in mu želi še dolgo in uspešno bodočnost.

DAN CHANCHICH, pred.
ANDREW PIRTZ, taj.
LOUISE PETRICH, blag.

Proletarci je v svoji dolgi dobi storil ogromnega dela na delavski izobrazbi med Slovenci v Ameriki. Želimo, da bi to opravljalo še na mnoga leta.

Frank Klune
Box 468
CHISHOLM, MINN.

BUHL MOTOR SERVICE
L. G. Pervenante and Sons
Buhl, Minn.

STARCEVICH PETER

MUSTER KATARINA
Box 476, Buhl, Minn.

Pozdrav vsem čitateljem
KOVAČIĆ RUD. & FRANCES
Box 525, Buhl, Minn.

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim poteka
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevajmo v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočamo to tudi drugim
- Oglasujte v PROLETARCU prirede društva in druge stvari
- Naročajte slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjigarnje
- Poskrbitite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vti tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLEDAR tudi svojem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsačko naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

Društvo "Buhl" št. 314 SNPJ
BUHL, MINN.

želi, da bi Proletarci še dolgo pisal v korist delavstva in dočakal diamantni jubilej.

Iskrene pozdrave od
Društva št. 130, SNPJ
EVELETH, MINN.

Ursula Ambrozich, pred.
Matilda Roberts, taj.
Anna Krall, blag.

NOVAK SYLVESTER, krojač
107 - 2nd Ave. S
Chisholm, Minn.

GRIMŠIĆ FRANK
907 McAlister Ave.
Waukegan, Ill.

Cozy Tavern Bar
ANTON PLAZAR & SIN
Pivo - Vino - Likerji
Se priporoča
13136 Kercheval
DETROIT, MICH.

Paul & Frances Ocepek
9163 Concord Avenue
DETROIT, MICH.

Detroit, Mich.

BABICH JACOB

CEDILNIK ANTON

KOCHEVAR FRED

KRAINZ JOHN

KRESE FRANK

LAPANJA JOSEPH

NAGEL FRANK

ZORNIK JANKO

PETRICH THOM. Mr. & Mrs.
16176 Inverness Ave.
Detroit, Mich.

KORSIC JOSEF & MOLLIE
1947 Florence Ave.
Detroit, Mich.

POTOCHNIK RUDOLPH
8971 Sherwood Ave.
Detroit, Mich.

GREGORIC MICHAEL
247 No. Radenmacher
Detroit, Mich.

LAPP JOHN
1683 Howard
Detroit, Mich.

LOCNIŠKAR JACOB
7925 Middlepoint
Dearborn, Mich.

BUHL MOTOR SERVICE
L. G. Pervenante and Sons
Buhl, Minn.

STARCEVICH PETER

MUSTER KATARINA
Box 476, Buhl, Minn.

Pozdrav vsem čitateljem
KOVAČIĆ RUD. & FRANCES
Box 525, Buhl, Minn.

Success to your endeavor "Young Americans" Lodge 564 SNPJ

DETROIT, MICHIGAN

RAY TRAVNIK, pres.
THOMAS HOSTNIK, Sec'y.
JOSEPHINE SPENDAL, Rec. Sec'y.

JAY KAMINSKI, V. Pres.
LENA MASSER, Treas.

Društvo

"Dalnogled" št. 518 SNPJ, Detroit, Mich.

pozdravlja Proletarca ob 45-letnici njegovega obstanka in mu želi še dolgo bodočnost.

Društvo zboruje vsake tretje nedeljo ob 10:30 dop., v Slovenskem Delavskem Domu.

ANTON KRŽIŠNIK, pred.
FRANK TEHOVNIK, taj.
JOHN KRALJ, blag.

Po dolgi in težki poti si le doživel svoj 45-letni jubilej naš Proletarci, zato ti izrekamo iskrene čestitke z željo, da bi še dolgo prihajal med nas.

Martin in Julia Menton

78 E. BUENA VISTA DETROIT, MICH.

Društvo št. 121 SNPJ v Detroitu, Mich.

pozdravlja Proletarca ob 45-letnici in želi,

da bi še dolgo prihajal med nas.

ALBIN SERDONER, pred.
JOSEF KORSIC, taj.
ANTON CEDILNIK, blag.

Iskrene čestitke in pozdrave Proletarcu ob 45-letnici. Pripravljena sva mu še nadalje pomagati, da bo še dolgo prihajal v našo sredo.

Joseph in Anna Koss

18837 GREELEY AVE. DETROIT, MICH.

ISKRENE POZDRAVE PROLETARCU OB 45-LETNICI POSILJA

Louis Urban

16187 LITTLEFIELD

Detroit 35, Mich.

CETINSKI MARTIN
17611 Greeley
Detroit, Mich.

ANŽIČEK JOSEPH
7304 Mettetal
Detroit, Mich.

POTOKAR ANTON
R.F.D. 2, Box 3
Conway, Mo.

TANCEK J. MRS.
3416 W. 157th Street
Cleveland 11, Ohio

DOMETROVICH ANTHONY
R. D. 2
McDonald, Pa.

KRZISNIK JOHN H.
509 Pearl Street
Kemmerer, Wyo.

STAROVASNIK JOHN
Box 92
Frontier, Wyo.

MAROLT MAX & ANTONIA
9346 McVicker's Ave.
Oaklawn, Ill.

ZATKOVICH JOHN & MARY
9741 Exchange Avenue
So. Chicago, Ill.

KERZAN MARTIN
416 Chicago Avenue
Clarendon Hills, Ill.

Društvo

"Jolietka
Zavednost"

št. 115 SNPJ

Zboruje v novem Domu
na 1503 Clement St.,
JOLIET, ILL.

MAISEL VALENTINE
13012 Chandler Park
Detroit, Mich.

Ni je boljše knjige, izdane med Slovenci v Ameriki—kakor je Ameriški družinski koledar 1950. Naročite si ga, če ga še nimate. Stane samo \$1.50.

Druš. št. 106 SNPJ

Imperial, Pa.

čestita PROLETARCU k njegovemu jubileju ob 45-letnici in mu želi vsestranski uspeh.

FRANK AUGUSTIN, pred.
JACOB ZITKO, podpreds.
MARY POLŠAK, tajnica
ANTON POLŠAK, blag.
ANTON OREL, zapisnikar

Nalog delavskega lista je služiti delavstvu in mu predočevati resnico

Taki delavski listi, ki služijo ljudskim bojem za odpravo socialnih krivic in za zgraditev pravičnega socialnega reda, po mnenju "mase" niso zanimivi, ker ne prinašajo takega čtiva, "kakršnega ljudje hočejo." Zato pa so med maso časopisi in magazini izkorisovalni in zavajalni slojev veliko bolj "pričlubljeni" in razširjeni, kot pa tisti listi, ki ljudstvu dobro žele, ga uče in delujejo zanj.

Posedujoci sloji vsake dežele se poslužujejo vseh mogočih sredstev, da maso odvračajo misli zase. Ne le to, ampak jo na vse načine tudi hujšajo proti onim, ki jo uče misli tako, da bi bilo nji v korist.

Leta in leta so socialisti učili o vrednosti socialnega zavarovanja. Dopovedovali so delavcem, da so oni edini sloj, ki je brez socialne zaščite. V brezposelnosti je prepričen sam sebi in bedi. V boleznih, če nima prihrankov, je odvisen od dobrodelenosti.

Pa se je dogodila silovita depresija in v nji smo dobili pod pritiskom razmer nekaj postav, kakršne in še vse boljše bi lahko že davno imeli in milijonom ljudi se ne bi bilo treba prebijati skozi krizo kot so se morali. Naše gibanje je propagiralo socialno zaščito, javna dela in blaginja za vse od kar obstoji, in če bi masa rajše brala tisto, kar ji je v korist, namesto opajalna, zavajalno in drugo "zanimivo" gradivo, bi se ne dogodilo, da smo na eni strani unicvali živino in pridelke, ker je bilo "vsega preveč", na drugi pa je milijone ljudi dobilo na mizo komaj za najskromnejše preživljvanje.

Tisk posedujočega sloja ne poudarja teh dejstev, pač pa oglaša tiste, ki delujejo proti sistemu izkorisčanja in za zgraditev blagostanja za ljudi s "počeno pametjo".

"Proletarci" je list, ki služi ljudskim koristim. Svojo nalogovo vrši kolikor najboljše more.

MALOVAŠIĆ MARY
1527 - 10th Street
Waukegan, Ill.

Waukegan, Ill.

BRENCE ANTON

BRENCE FRANK

CIVHA MIKE

GANTAR JOHN

GOSAR ANTON

JEREV HELEN

KOZINA JOSEPHINE

KLAUŽAR JOSEPH

PODBOJ GERTRUDE

SPACAPAN MARION

SKRBEC ANTON

TROHA THOMAS

Paul Bartol

225 North Lewis Avenue

WAUKEGAN, ILL.

Frank in Mary Mihevc

624 Helmholz Avenue

WAUKEGAN, ILL.

Greetings to

Proletarec

DONALD J.

LÖTRICH

ALL FORMS OF INSURANCE

2610 SO. LAWNDALE AVE. CHICAGO 23, ILL.

Phone LAwndale 1-2344

FEDERACIJA SNPJ

ZA ČIKAŠKO OKROŽJE

MILAN MEDVEŠEK, predsednik

FRANK GORENC, prvi podpredsednik

MATHEW J. TURK, drugi podpredsednik

FRANK ALESH, tajnik

VICTOR ZUPANIČ, blagajnik

MINKA ALESH, zapisnikar

JOHN MORSI, MICHAEL CHANDIK, MARY ANDRES,
nadzorniki

ELLA MAE SELAK, direktorica mladinskega krožka

Društvo "V boj" št. 53 SNPJ

v Clevelandu

ČESTITA K 45-LETNICI PROLETARCA

in kliče, še na mnoga leta spodbude in solidarnosti za boljši delavski razred po svetu ter za vse delavske zavesti našega naroda.

JOHN ŠORC, pred.

JOHN ZAIC, blag.

JOS. F. DURN, tajnik, 15605 Waterloo Rd.

ČESTITKE K 45. LETNICI PROLETARCA**Frank in Jennie Hribar in sin Frank Jr.**

Borba, ki jo je vršil v tej dobi je del častne zgodovine ameriških Slovencev.

Lastniki Blue Dine Cafe, 6911 St. Clair Ave.

CLEVELAND, OHIO

Tel. EX. 1-2540

Anton Kukovac

3184 East 66th Street
CLEVELAND 3, OHIO

Čestitke in še na mnoga leta vam želi društvo

"Napredne Slovenke"**št. 137 SNPJ**
CLEVELAND, OHIO

Josephine Tratnik, pred.
Josie Zakrajšek, taj.
Josephine Krašovec, blag.

Joseph KodricQUALITY MEATS
1307 Addison Road
CLEVELAND, OHIO
Tel. Henderson 1-3365

Čestitke Proletarcu ob priliki 45-letnice od prijatelja

Društvo "Cleveland"

št. 126 SNPJ

želi Proletarcu še mnogo uspeha v boju za delavstvo
LOUIS SMRDEL, predsednik
JOHN J. GABRENJA, tajnik
FRANK A. YAKOVAC, blag.

Iskrene čestitke Proletarcu ob 45-letnem jubileju

Matt Petrovich261 E. 150th STREET
Cleveland 10, Ohio**Melle Andrey**1128 E. 167th Street
CLEVELAND, OHIO

Iskrene čestitke Proletarcu ob priliki 45-letnici

Rosie in Kate Jurman

8512 Hough Avenue

CLEVELAND, OHIO

ČESTITKE OD DRUŠTVA**"Ljubljana" št. 49 SNPJ**

v Girardu, Ohio

k 45. letnemu jubileju našega delavskega lista

Anton Nagode, preds.

John Rovan, taj.

Louis Racich, blag.

Čestitke od
dr. "Lipa" št. 129 SNPJ
v CLEVELANDU, OHIO
J. Trebec, pred.
J. Sivec, Blag.
Mary Stokel, taj.

John Gorjanc

R. F. D. 2, Heath Road
CHARDON, OHIO**ISKRENE ČESTITKE PROLETARCU**

pošilja

**Federacija Društev SNPJ
za Cleveland in okolico****ČESTITAM PROLETARCU OB 45-LETNICI****Leonard Poljšak**1114 EAST 169th STREET
Cleveland, Ohio**K 45-LETNICI PROLETARCA**

čestita

Felix Strumbel1980 East 221st Street
EUCLID, OHIO

Iskrene čestitke in vse
priznanje PROLETARCU
ob njegovi 45-letnici,
želeč mu še dolgo bodočnost!

John Kosin1006 STATE STREET
GIRARD, OHIO

S čestitko k 45-letnemu
jubileju delavskega lista
Proletarci
se pridružuje tudi društvo

"MIR" št. 142 SNPJ

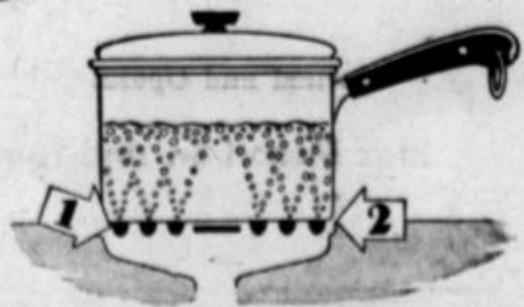
Collinwood, Ohio

FRANK SUSTARSICH, taj.
ANTON BOKAL, preds.
ANTON OGRIN, blag.

Društvo "Vipavski raj"
št. 312 SNPJ
CLEVELAND, OHIO
želi Proletarcu še veliko uspeha
John Strancar ml., preds.
John Strancar st., taj.
Krist Marc, blag.

Frank & Mary Rezek725 Lawrence Avenue
GIRARD, OHIOJACOB & ELIZABETH PRSIN
Girard, OhioJoe Parker
533 East 237 Street
EUCLID, OHIOPriporoča igralne mašine
za razne lokaleStan Kobal
and His AirlinersMusic for All Occasions
GIRARD, OHIO**Electric Cooking is FAST!**

and here's one reason why-

Krovni del današnjih električnih štedilnikov ima poglobljene žice (1). To pomeni, da je dno vašega lonca povsem na žarnem pasu! Lonec je "objet" od njega... hrana se kuha hitreje ker gre vročina direktno skozi lonec do hrane... nič se je ne izrabi z uhajanjem ob krogu (2). Kuhajte na novi, hitrejši način...

BE SURE TO VISIT
THE ELECTRIC COOKING
INSTITUTE68 West Adams Street
See the Avenue of Modern Kitchens...
and the newest electric ranges... talk
to the experts about Kitchen Planning.COMMONWEALTH EDISON
COMPANY

VSI, KI STE "PROLETARCU" POSLALI VOŠČILA IN DRUGI OGLAŠEVALCI-ISKRENO POZDRAV- LJENI OB NAŠEM JUBILEJU TUDI VI, KER NAM POMAGATE, DA TA ODLOČNO DELAVSKI LIST LAHKO VRŠI SVOJE NALOGE ŽE 45. LETO

Veliko podpornih društev, skoro vsa od SNPJ, kulturnih ustanov, krožkov Progresivnih Slovensk, in posebno veliko posameznikov se je odzvalo vabilu uprave, da naj pošljejo pozdravni oglas v jubilejno številko Proletarca.

Pa tudi mnogi trgovci in obrtniki so nam kar sami od sebe — brez vabila — poslali voščilo v jubilejno številko. In pa nekateri slovenski domovi, čitalnice ter razne druge ustanove.

Zelo možno je, da so se dogodile pri tem obilem delu kake pomote v oglasih. Morda je kako ime napačno zapisano. To sicer ni samo naša krivda, kajti marsikatero ime dobimo v slabo čitljivi pisavi, pa moramo ugibati in končno ga napišemo tako kakor najboljše uganemo.

Tudi je možno, da marsikak oglas ne bo po volji onemu, ki ga je poslal, a storili smo tudi v tem oziru najbolje.

Kdor bo videl v svojem oglasu, da je kaj narobe v njemu, naj nam sporoči in POPRAVILI bomo radevolje v naslednjih številkah.

Naše težave z delom in z vzdrževanjem tega lista — ki je bil vedno načelen in v borbi za delavske pravice ter za napredok slovenskega ljudstva, so pojasnjene na drugih mestih v tej številki. Zato prosimo razumevanja, ker delavcev, ki nam bi pomagali v uradu, nimamo dovolj, a vse posle bi vendarle radi DOBRO opravili.

Vsem nabircem, ki so drezali tega ali onega za pozdravni oglas, priznanje, ker vemo, da taki naporji niso prijetni. Vrše jih le oni, ki VERUJEJO v poslanstvo, kakršnega vrši PROLETAREC.

Hvala vam vsem za sodelovanje pri našem SKUPNEM delu in upamo, da nam boste pomagali vzdrževati PROLETARCA in delovali za njegov PROGRAM, ki ga zastopa svoje petinštiri-deseto leto BREZ ODMORA — tudi V BODOČE!

UPRAVA IN UREDNIŠTVO PROLETARCA

Društvo št. 723 SNPJ — Fontana, Calif.

JOE RICHTAR, preds.

ANN VIDMAR, taj.

PAUL MUHAR, blag.

GOOD LUCK
FROM

NATIONAL PARTS COMPANY

4385 East Olympic Boulevard
LOS ANGELES 23, CALIF.

PARTS FOR ALL MAKES OF CARS,
AND FULLY EQUIPPED MACHINE SHOP

Owned and Operated by
Blaz Mezori Sr. and family

Tomsic Anton & Josephine
2872 E. 9th Street
OAKLAND, CALIF.

Reading M. J.
Box 132
SANTA YNEZ, CALIF.

Tople pozdrave k 45-letnici
dobrega učitelja Proletarca
vam pošilja

Anton Jordan

486 West Arrow Blvd.
FONTANA, CALIF.

Rojaki, ki si želite kupiti posesto kakršno donaša dohodek, bodisi motel, apartmente, restavracijo, trgovino z jestrinami vstevši dovoljenje za vino in pivo, ali kokošerejo, vinograd, male hiše od \$4000 ali večje hiše za višjo ceno, obrnite se name.

Jamčim pošteno postrežbo.

GREETINGS FROM
Lodge 615 SNPJ

LOS ANGELES, CALIF.

Jacob Barsic, pres.

Ann Sadar, sec'y.

Norman Shelton, treas.

Iskreno čestitam Proletarcu
ob 45-letnici

Albert Hrast

2307 East 14th Street
OAKLAND, CALIF.

"BANK CAFE" — Edina slovenska gostilna v tem mestu. Kadark potujete skozi Oakland, oglašite se!

Fontana, Calif.

BREZOVEC JOSEPHINE

BLAŽIĆ JOSEPHINE

HODNIK JACOB

JURKOŠEK CHARLES

MISOURY MIKE

NOVAK MARY

PETJE FRANCES

BLAZICK CHARLES

BLAZICK ELVIRA

HORZEN FRANK & JULIA

PECNIK JOHN

RICHTAR JOSEPH

RICHTAR LORENE

RODMAN ROSE

RIHTAR ANTON

RESNAR ANTON

SKAVICH JOHN

SVETE ANTON

Iskrene pozdrave in čestitke Proletarcu

ob 45-letnici

PETER IN MARY BENEDICT

761 Grossmont

EL CAJON, CALIF.

OLIP JOHN
7526 De Longpre Ave.
Hollywood, Calif.

CUKALE MATH
1910 W. 84th Place
Los Angeles, Calif.

ČERNE JOHN
4767 East Olmpic
Los Angeles, Calif.

BASEY MAX
11117 So. Wilton Place
Los Angeles, Calif.

PINK VINCENT S.
7952 W. Norton Ave.
Hollywood, Calif.

PAULICH JOHN
1436 W. 134th Street
Gardena, Calif.

PARKEL JOSEPH & JULIA
8216 So. New Hampshire
Los Angeles, Calif.

Potepan Michael

3463 Honolulu Avenue

LA CRESCENTA, CALIF.

Društvo

"Orange Blossom"

št. 569 SNPJ

FONTANA, CALIF.

KARNICNIK ALBIN
565 Kern Ave.
Los Angeles, Calif.

BREZNİKAR EDWARD
ZLATIĆ MITZI

MATJAZICH FRANK
1226 Elysian Park Ave.
Los Angeles, Calif.

MATJAZICH MARY
1226 Elysian Park Ave.
Los Angeles, Calif.

MEZORI BLAŽ
5965 South Side Drive
Los Angeles, Calif.

RAINBOW INN

Arthur and Charles Benedict, Props.

350 EL CAJON BOULEVARD

EL CAJON, CALIF.

Iskrene čestitke in pozdrave pošilja Proletarcu

ob 45-letnici društva

"OREL" ŠT. 21 SNPJ

Pueblo, Colo.

FRANK PECHNIK, preds. LOUIS MALENSEK, tajnik

LUDWIG YOXEY, blagajnik